

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇANAKKALE İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME PROJESİ
(TAR-GEL) KAPSAMINDA ÇALIŞAN PERSONELİN SOSYO-
EKONOMİK MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ**

Zureguli HALIKE

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

ÇANAKKALE

Not: Tez kapağı yüksek lisans tezlerinde “Turkuaz”, doktora tezlerinde “Mavi” dir

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇANAKKALE İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME
PROJESİ (TAR-GEL) KAPSAMINDA ÇALIŞAN PERSONELİN
SOSYO-EKONOMİK MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ**

Zureguli HALIKE

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Tezin Sunulduğu Tarih:09/06/2016

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Sibel TAN

ÇANAKKALE

Zureguli HALIKE tarafından Doç. Dr. Sibel TAN yönetiminde hazırlanan ve 09/06/2016 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “Çanakkale İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) Kapsamında Çalışan Personelin Sosyo-Ekonomik Memnuniyetlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

JÜRİ

Doç. Dr. Sibel TAN

Başkan

Doç. Dr. Renan TUNALIOĞLU

Üye

Yrd. Doç. Dr. Selma KAYALAK

Üye

.....

.....

.....

Prof. Dr. Levent GENÇ

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

Sıra No:.....

İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Zuregülin YILKE

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bana her konuda yardımcı olan, tezimin gerçekleştirilmesinde, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, beni sürekli yüreklendiren saygı değer danışman hocam Doç. Dr. Sibel TAN'a, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen, bana her türlü konuda yardımcı olan Dr.Bengü EVEREST'e ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın anket uygulama kısmında verileri toplamama büyük katkıda bulunan İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü Erdem KARADAĞ'a , Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Sube Müdürü Hüseyin ÖZEN'e, Ziraat Yüksek Mühendisi Zübeyde YURT'a ve anket sorularımı sabırlı cevaplayan TAR-GEL personellerine en içten sükranlarımı sunarım.

Yükseklisans eğitim sürecimde bana her konuda yardımcı olan beni yalnız bırakmayan, sevgili arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca maddi ve manevi hiçbir fedakârlıktan kaçınmayıp her zaman beni destekleyen çok değerli aileme de teşekkürü bir borç bilirim.

Emeği geçen değerli hocalarıma ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Zureguli HALIKE
Çanakkale, Haziran 2016

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	Yüzde (Oran)
AGROGAP	Önder Çiftçi Derneği Güneydoğu Anadolu Bölgesi
C°	Sıcaklık derecesi
DLG	Alman Tarım Birliği
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTHB	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
GTZ	Alman Teknik İşbirliği Teşkilatı
Kg.	Kilogram
KÖY-MER	Üretim Destek Projesi
NGO	Devlete Bağlı Olmayan Organizasyonlar
Max	Maksimum
MGM	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
Min.	Minimum
Mm.	Millimetre
Ort.	Ortalama
ÖÇP	Önder Çiftçi Projesi
TAR-GEL	Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi
TEDGEM	Teşkilatlanma ve Destekleme Genel müdürlüğü
TKB	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TUYAP	Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesidir
TYS	Tarımsal Yayım Sistemi
TZOZ	Türkiye Ziraat Odaları Birliği
YDB	Yayım Dairesi Başkanlığı

ÖZET

ÇANAKKALE İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME PROJESİ (TAR-GEL) KAPSAMINDA ÇALIŞAN PERSONELİN SOSYO-EKONOMİK MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ

Zureguli HALIKE

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç. Dr. Sibel TAN

09/06/2016, 61

Çanakkale Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nde Tarımsal Yayım ve Geliştirme Projesi (TAR-GEL) kapsamında görev yapan 117 personel araştırmanın popülasyonunu oluşturmaktadır. Örnek hacminin belirlenmesinde tam sayım yöntemi kullanılarak TAR-GEL personelinin görüşmeyi kabul eden 90 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada TAR-GEL personelinin sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koymak amacıyla projeye ilişkin görüşlerini, iş memnuniyetlerini ve karşılaşılan temel sorunları ölçmek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için yöntem olarak beşli likert ölçeği kullanılmış skor hesaplamaları yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar itibariyle personel fiziksel, sosyal ve ekonomik iş memnuniyetlerini ifade etmişlerdir. İfade edilen sorunların çözümü için personele hizmet içi eğitim ile etkili yayım yöntemlerinin benimsenmesi, ofis şartlarının iyileştirilmesi, görev tanımlarının net bir şekilde belirlenmesi, diğer tarım personeli ile aralarındaki statü farkının giderilmesi ve ek ödemelerdeki eşitlikler bu personelin daha etkin olarak çalışmasını sağlayacak öneriler olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Yayım, Tarımsal Danışmanlık, TAR-GEL, Çanakkale.

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF SOCIO - ECONOMIC OF JOB SATISFACTION OF THE STAFF WORKING WITHIN THE SCOPE OF AGRICULTURAL EXTENSION DEVELOPMENT PROJECT (TAR-GEL) IN CANAKKALE PROVINCE

Zureguli HALIKE

Canakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Master of Science Thesis in Agricultural Economics

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Sibel TAN

09/06/2016, 61

117 staff working within the scope of Agricultural Extension Development Project (TAR-GEL) at Canakkale Directorate of Provincial Food Agriculture and Livestock constitute the population of the study. By using full count method in the determination of sample volume, the survey was conducted with 90 TAR-GEL staff who accepted interviews. Their views on the project, job satisfaction and the main problems encountered were intended to be measured in order to reveal the socio-economic status of TAR-GEL staff. A five-point Likert scale was used as method to achieve this goal and score calculations were made. According to the results obtained from the study, the staff express physical, social and economic job satisfaction. For the solution of mentioned problems, the adoption of effective dissemination methods related to on-the-job training by the staff, the improvement of the office conditions, the clear identification of job descriptions, the elimination of status difference with other staff and equality in additional payments are suggested to make the staff work more effectively.

Keywords: Agricultural extension, Agricultural consultancy, TAR-GEL, Canakkale.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ SINAVI SONUÇ FORMU.....	ii
İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ÖZET.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	x
BÖLÜM 1 GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Kapsamı.....	4
1.5. Araştırma Bölgesine Ait Genel Bilgiler.....	4
1.5.1. Arazi Yapısı.....	4
1.5.2. İklim ve Bitki Örtsü.....	5
1.5.3. Nüfus.....	6
1.5.4. Tarımsal Yapı ve Üretim.....	7
1.6. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Kavramları.....	11
1.6.1. Yayım Kavramı.....	11
1.6.2. Tarımsal Yayım Kavramı.....	11
1.6.3. Dünyada ve Bazı Gelişmiş Ülkelerde Tarımsal Yayım Faaliyetleri.....	13
1.6.3.1. Almanya’da Tarımsal Yayım.....	15
1.6.3.2. Macaristan’da Tarımsal Yayım.....	15
1.6.4. Türkiye’de Tarımsal Yayım Faaliyetleri.....	18
1.6.4.1. Kamu Yayımı Faaliyetleri.....	18
1.6.4.2. Özel Yayım Faaliyetleri.....	18
1.6.4.3. Gönüllü Kuruluşların Faaliyetleri.....	19
1.6.4.4. Kâr Amaçlı Özel Şirketlerin Faaliyetleri.....	19
1.6.5. Tarımsal Danışmanlık Kavramı.....	19
1.6.5.1. Türkiye’de Tarımsal Danışmanlık Sistem.....	20
1.6.5.2. Türkiye’de Tarımsal Danışmanlık Politikaları.....	20
BÖLÜM 2 ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	22

BÖLÜM 3 MATERYAL VE METOT.....	25
3.1. Materyal.....	25
3.2. Metot.....	25
3.2.1. Verilerin Toplanmasında Kullanılan Metot.....	25
3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Metotlar.....	25
BÖLÜM 4 ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	26
4.1. Genel Bulgular.....	26
4.1.1. TAR-GEL Personeli ile İlgili Demografik Göstergeler.....	26
4.1.2. Danışmanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetine Bakış Açıları.....	28
4.1.3. TAR-GEL Personelinden En Fazla Talep Edilen Bilgiler.....	29
4.1.4. TAR-GEL Personelinin Kullandığı Bilgi Kaynakları.....	30
4.1.5. Çiftçiyi Bilgilendirme Yöntemleri.....	31
4.1.6. Yayım Çalışmalarında Etkili Aktörler ve Aktörlerle Uyum Düzeyleri.....	32
4.1.7. TAR-GEL Personelinin İş Memnuniyetlerine İlişkin Göstergeler.....	33
4.1.8. TAR-GEL Personelinin Karşılaştığı Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	35
BÖLÜM 5 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	38
KAYNAKLAR.....	40
EKLERİ.....	I
EK 1.....	II
ÖZGEÇMİŞ.....	VIII

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa No
Çizelge 1.1. Çanakkale İlçelerinin Yüzölçümü ve Yükseklik Verileri.....	5
Çizelge 1.2. Çanakkale İli Nüfus Verileri	6
Çizelge 1.3. Çanakkale İli Arazi Dağılımı.....	7
Çizelge 1.4. Çanakkale İli Tarım Arazileri Dağılımı.....	7
Çizelge 1.5. Çanakkale İlinde Tarla Bitkileri Üretimleri Alanı ve Verimi.....	8
Çizelge 1.6. Çanakkale İlinde Sebze Üretim Alanı ve Verimi.....	9
Çizelge 1.7. Çanakkale İlinde Meyve Üretim Alanı ve Verimi.....	9
Çizelge 1.8. Çanakkale İlinde Bulunan Tarımsal Ekipman Varlığı.....	10
Çizelge 1.9. Dünyada yayım sistemleri.....	13
Çizelge 1.10. Avrupa birliği ülkelerinde yayım sistemleri.....	14
Çizelge 1.11. Macaristan tarımsal yayım sisteminde yer alan kuruluşlar ve görevleri.....	17
Çizelge 4.1. TAR-GEL Personelinin Genel Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	27
Çizelge 4.2. TAR-GEL Personelinin Demografik ve Eğitim Özelliklerinin İncelenmesi.....	28
Çizelge 4.3. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmeti TAR-GEL Personeli için Neyi İfade Etmektedir?.....	29
Çizelge 4.4. Üreticilerin TAR-GEL Personelinden En Fazla Talep Ettiği Bilgiler.....	30
Nelerdir?.....	30
Çizelge 4.5. Mesleğinizi İcra Ederken Kullandığınız Bilgi Kaynağının Önemi	31
Çizelge 4.6. Çiftçiyi Bilgilendirme Yöntemleri.....	32
Çizelge 4.7. Yayım Çalışmalarında Etkili Aktörler ve Aktörlerle Uyum Düzeyi.....	32
Çizelge 4.8. İşle İlgili Fiziksel Şartlardan Memnuniyet Durumu.....	33
Çizelge 4.9. İşle İlgili Sosyal Şartlardan Memnuniyet Durumu.....	34
Çizelge 4.10. İşle İlgili Ekonomik Şartlardan Memnuniyet Durumu.....	35
Çizelge 4.11. Görev Süresince Karşılaştığınız Temel Sorunların Önem Derecesi.....	36
Çizelge 4.12. İşle İlgili Etkinlik ve Verimliliğin Artırılması için Yapılmalı Gerekenler.....	37

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi ile birlikte tarımsal verim ve üretimde büyük artışlar sağlanmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar çiftçilerin modern teknikler konusunda bilgilendirilmeleri ve eğitilmeleri ile tarımsal üretim ve verim artırılmaya çalışılmaktadır (Gürbüz ve Erol, 2002). Tarımda gelişme bilimsel araştırma bulgularıyla elde edilen teknolojik yeniliklerin üreticiler tarafından kullanılmasıyla ve yaygınlaştırılmasıyla mümkündür. Buna göre yayım, kırsal alan ve tarım sektörüne müdahale etmede kullanılan önemli bir politika aracı durumundadır (Özçatalbaş ve ark., 2010).

Tarımsal yayım ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Mesela tarımsal yayım eylemi “üreticinin -var olan insan kaynağı- etkinleşmesini ve eşit birey olarak karar düzeneklerine katılmasını sağlayarak varolan sorunun çözümünü gerçekleştirmek olarak görülebilir” (Aktaş ve ark., 2002). Diğer bir tanıma göre tarımsal yayım, “Kullanılan tarım teknolojisinin yenileştirilmesi, üretim etkinliğinin ve gelirinin yükseltilmesi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için kırsal halka bir eğitimsel süreç içinde yardımcı olan hizmet yada sistemdir” (Taluğ ve Tatlıdil, 1993). Tarımsal yayım faaliyetlerinin amaçlarına ulaşması ve yapılan faaliyetlerde etkinliğin sağlanması için tarım danışmanlarının rolü ve önemi büyüktür. Nitekim tarım danışmanlarının ülkedeki yayım faaliyetlerini ve yayım politikalarının gereklerini yerine getirmede en önemli insan kaynakları olduğunu söylemek mümkündür.

Bakanlık (GTHB) Makamının 11.10.2013 tarih ve 312 sayılı Olur’ları ile yürürlüğe girmiş ve 25.07.2014 tarih ve 568 sayılı olur ile değişikliğe uğramış olan “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetleri Uygulama Esaslarına” göre tarım danışmanı; sivil toplum örgütlerinde, ziraat odalarında ve tarımsal danışmanlık şirketlerinde istihdam edilen ve tarımsal danışmanlık hizmeti yürütmek üzere kendi nam ve hesabına çalışan ve tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin düzenlenmesine dair yönetmelikte belirtilen hükümlere göre sertifikalandırılmış kişilerdir.

Tarımsal danışmanlık hizmetleri ise; Sivil toplum örgütleri, ziraat odaları, şirketler ve serbest tarım danışmanlarınca, tarımsal işletmelerin tarımsal bilgi, teknik ve yöntemler konusundaki ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanmasına yönelik olarak ücret karşılığında yürütülen hizmetleri olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de tarımsal yayım faaliyetleri uzun süre kamu faaliyetleri şeklinde sürdürülmüştür. Kamunun yürüttüğü yayım faaliyetlerin 1970’li yıllarda aksaklığa uğramaya

başlamasıyla tarımsal yayım çalışmalarında yeni arayışlar gündeme gelmiştir. Bu adımlardan 1983 yılında yürütülmeye başlayan Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi (TUYAP) en bilinenidir. Tarımsal yayım faaliyetlerinde etkili bir dönem olan TUYAP döneminden sonra 2004 yılında KÖY-MER projesi başlamıştır. Proje 2006 yılı sonunda bitmiştir.

KÖY-MER projesinin yerini 2007 yılında uygulamaya başlayan Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) almıştır. Türkiye’de bu proje kapsamında 81 ilde veteriner ve ziraat mühendislerinden oluşan yaklaşık 10 bin kişi tarımsal danışmanlık hizmeti vermekte ve bu personelin sosyal, ekonomik ve fiziksel statüleri dolayısıyla çeşitli sorunları olduğu bilinmektedir (Gökçe, 2004). Bu kapsamda Çanakkale’de 74 ziraat mühendisi, 43 veteriner hekim olmak üzere toplam 117 personel çalışmaktadır (GTHB, 2015).

Bu çalışmada Çanakkale’de çalışan TAR-GEL personelinin iş memnuniyetleri sosyal, ekonomik ve fiziksel açıdan incelenmiştir. Birinci bölümde konunun önemi ve çalışmanın amacına yer verilmiştir. İkinci bölümde önceki çalışmalara, üçüncü bölümde tarımsal yayım ve danışmanlık kavramlarına, dördüncü bölümde materyel ve yönetime, sonra araştırma bulgularına ve tartışmaya ve altıncı bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1.1.Konunun Önemi

Gerek dünyada gerekse Türkiye’de nüfus artışına bağlı olarak gıda talebi artmaktadır. Tarımsal üretimde üretim miktarı ve verimliliğin artması , ülke nüfusunun gıda gereksinimini karşılayacak düzeye getirilebilmesi için üreticilerin gelişmiş üretim teknikleri ve yöntemlerinden yararlanmaları gerekmektedir. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından itibaren gelişmiş teknolojilerin tarıma uygulanması konusunda çeşitli politikalar izlenmiş ve özellikle kamu aracılığı ile çiftçiye yayım hizmetleri verilmiştir. Tarımsal yayım hizmetlerinin çiftçiye ulaştırılmasında görevli kamu personelleri yanında, sivil toplum örgütleri, ziraat odaları, şirketler ve serbest tarım danışmanlarına görevler düşmektedir.

Tarım danışmanlığında toprağı ve çiftçiyi bilgi ve beceri ile buluşturma biçiminde açıklanabilecek olan bu temel düşünceye karşıt savlar olmakla birlikte bu düşüncenin nasıl uygulanabileceğı konusunda geçmişten bu yana çok çeşitli görüşler ortaya atılmış ve uygulama örnekleri görülmüştür. Ancak gelinen noktada, yine tarım dünyamızın tüm kesimlerinin ortak görüşüne göre beklenen sonuca ulaşamamıştır (Gökçe, 2004).

Çiftçilerin ihtiyaç duydukları bilginin yerinde çözümü, bilgi ve teknolojinin çiftçinin ayağına götürülmesini ve sorunlarının yerinde çözümünü amaçlayan TAR-GEL projesi, önemli bir uygulamadır. Bu modelde istihdam edilen personel, çiftçi örgütleri, tarıma dayalı

sanayi işletmeleri, tarımsal faaliyet konusunda destek sağlayan diğer kamu kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarının koordinasyonu önemlidir.

Bu personelin tarımda bilgi ve teknolojinin yaygınlaşmasındaki etkisi ancak bu personelin sosyal, ekonomik ve fiziksel şartlarının iyileştirilmesi ile mümkün olacaktır. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin etkinleştirilmesi için, konuyla ilgili insan kaynaklarının mevcut durumunun ve sorunlarının belirlenmesi konunun önemini açıkça ortaya koymaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Çanakkale ilinde tarımın sahip olduğu doğal kaynaklar ve ürün çeşitliliği bakımından tarımın ekonomideki yeri önemli bir potansiyele sahiptir. İlin geçim kaynağı tarım olup nüfusun yaklaşık %37'si tarımda istihdam edilmektedir. İlde Merkez ilçeyle beraber 11 ilçe, 574 köy, 51.394 adet tarımsal işletme bulunmaktadır. Tarla bitkilerinde, meyve üretiminde, sebze üretiminde ve hayvancılıkta birçok üründe verimlilik düzeyleri Türkiye ortalamasının üzerindedir. Diğer taraftan tarıma dayalı sanayi ilde en gelişmiş sanayi dalıdır(GTHB, 2015).

Çanakkale'de tarımsal örgütlenme seviyesi ise Türkiye ortalamasının üzerindedir. Türkiye'de kooperatifleşme oranı %37 iken Çanakkale'de %63 olup ilde 360 tarımsal amaçlı kooperatif mevcuttur(GTHB, 2015).

Tarımda yukarıda izah edilmeye çalışılan avantajlara rağmen ülke genelindeki tarımsal sorunlar Çanakkale'ye de yansımaktadır. Üreticiler üretimden pazarlamaya kadar bir takım sorunlar dolayısıyla yaptıkları faaliyetlerin ekonomik olarak karşılığını alamamaktadır. Dolayısıyla tarımın her aşamasında teknoloji ve bilgi düzeyinin etkin bir şekilde kullanılması, üretimde katma değer artışı sağlayacaktır. Tarım danışmanlarının profesyonel yönlendirmeleri ile daha yüksek katma değerle üretilen ürünler Çanakkale ilinin, bölgenin ve bu bölgede faaliyet gösteren üreticilerin rekabet şansını ve gelir düzeyini artıracaktır. Bu durum Çanakkale ili için araştırmanın önemini açıkça göstermektedir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı öncelikle mevcut literatürden faydalanarak tarımsal yayım ve danışmanlık kavramlarını irdelemek ve Türkiye'de bu konuda geçmişte uygulanan politikaları incelemektir. Ayrıca bu araştırma ile Çanakkale İlindeki TAR-GEL personelinin demografik özelliklerinin belirlenmesi, bu personelden üreticilerin beklentileri ve bu beklentilere cevap verme yöntemleri ve son olarakta TAR-GEL personelinin sosyal, fiziksel ve iş memnuniyetlerinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma Çanakkale İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne bağlı merkez dahil 11 ilçede görev yapan TAR-GEL personelinin görüşlerini kapsamaktadır. Araştırma altı bölümden oluşmakta olup, birinci bölümünde konunun ve araştırmanın önemi, araştırma bölgesi ile ilgili genel bilgiler verilmiş, ikinci bölümde bu konuda daha önce yapılmış çalışmalar incelenmiş, üçüncü bölümde dünyada ve Türkiye’de tarımsal yayım ve danışmanlık kavramları incelenmiştir. Dördüncü ve beşinci bölümde Çanakkale İlinde TAR-Gel kapsamında faaliyet gösteren tarım danışmanlarının mevcut durumunun incelenmesine yönelik araştırmada kullanılan materyal ve yöntem ile araştırma bulguları verilmiştir. Çalışmanın altıncı bölümünde ise bulgulardan elde edilen sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

1.5. Araştırma Bölgesine Ait Genel Bilgiler

Çanakkale Boğazı Akdeniz ile Karadeniz ve Anadolu ile Avrupa arasındaki bağlantıyı sağlayan iki geçit bölgesinden biridir. Bu özelliğinden dolayı zengin bir tarihi vardır. Gelibolu Yarımadası, Tarihi Milli Parkı, Troya, Assos gibi eski uygarlık merkezlerinin beşiği olan il ekolojik faktörleri ve sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleriyle bir tarım, kültür ve turizm şehridir. İlin temel geçim kaynağı Tarım ve Hayvancılık olup, hammaddesi olan tarımsal ürünler, tarıma dayalı sanayide ilin ekonomisinde önemli rol oynamaktadır. Bu bölümde ilin coğrafik durumu, arazi yapısı, iklimi, nüfusu, tarımsal yapısı ve üretim değerleri ile ilgili bilgiler verilmiştir (GTHB, 2015).

1.5.1. Arazi Yapısı

Çanakkale ilinin arazi yapısı ilçelerin alanları açısından ele alındığında (göller dahil) en geniş alanı 141.679 ha alanla Yenice ilçesi oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla 135.369 ha ile Biga, 128.421 ha ile Bayramiç, 93.782 ha ile Merkez ilçe, 90.663 ha ile Çan, 89.288 ha ile Ayvacık, 88.164 ha ile Lapseki, 82.499 ha ile Gelibolu, 65.412 ha ile Ezine, 46.832 ha ile Eceabat, 28.671 ha ile Gökçeada ve 4.263 ha ile Bocaada takip etmektedir. İlin toplam alanı göller dahil 995.043 ha’dır. Toplam alan yüzölçümü oranı olarak ele alındığında ise %14,3’ünü Yenice, %13,6’sını Biga, %12,9’unu Bayramiç, %9,3’ünü Merkez, %9,1’ini Çan, %9’unu Ayvacık, %8,9’unu Lapseki, %8,3’ünü Gelibolu, %6,6’sını Ezine, %4,7’sini Eceabat, %2,9’unu Gökçeada ve %0,4’ünü Bozcaada oluşturmaktadır (Çizelge 1.1).

Çizelge 1. 1. Çanakkale ilçelerinin yüzölçümü ve yükseklik verileri

İLÇE	Göl Hariç Toplam Alan (ha)	Göl Dahil Toplam Alan (ha)	Yükseklik (m)	İl Yüzölçümüne Oranı (%)
Toplam	993.318	995.043		
Yenice	141.679	141.679	271	14,3
Biga	135.369	135.369	2	13,6
Bayramiç	128.421	128.421	42	12,9
Merkez	92.855	93.782	273	9,3
Çan	90.663	90.663	5	9,1
Ayvacık	89.288	89.288	95	9
Lapseki	88.164	88.164	2	8,9
Gelibolu	82.059	82.499	54	8,3
Ezine	65.412	65.412	24	6,6
Eceabat	46.474	46.832	25	4,7
Gökçeada	28.671	28.671	3	2,9
Bozcaada	4.263	4.263	74	0,4

Kaynak: (GTHB, 2015).

1.5.2. İklim ve Bitki Örtüsü

İklim

Çanakkale ilinin 1950-2014 yıllarını kapsayan iklim verileri değerlendirildiğinde, ortalama sıcaklıklar Ocak ayında 6.3°C olup, bunu aylar itibariyle sırasıyla 6.7°C, 8.3 °C, 12.6°C, 17.5°C, 22.3°C, 25.1°C, 20.8°C, 16.0°C, 11.8°C ve 8.5°C sıcaklık ortalamaları takip etmektedir. Çanakkale ilinde ortalama güneşlenme süresi Ocak ayında 3.2 saat olup bunu aylar itibariyle sırasıyla 4.3 saat, 5.3 saat, 7.2 saat, 9.3 saat, 11.1 saat, 12.6 saat, 11.2 saat, 9.0 saat, 6.3 saat, 4.3 saat ve 3.1 saat takip etmektedir. Aylık toplam yağış miktarı ortalaması ise aylar itibariyle sırasıyla 93.3 kg/m², 71.5 kg/m², 68.4 kg/m², 46.5 kg/m², 32.2 kg/m², 21.8 kg/m², 11.9 kg/m², 65.0 kg/m², 23.6 kg/m², 56.2 kg/m², 86.7 kg/m², 109.8 kg/m² 'dir.

1950-2014 yılları arasındaki aylık en yüksek ve en düşük sıcaklıklar ise şöyledir; En yüksek sıcaklıklar aylar itibariyle sırasıyla 20.0 °C, 21.3 °C, 24.2 °C, 30.8 °C, 34.4 °C, 36.8 °C, 39.0 °C, 38.7 °C, 35.4 °C, 31.7 °C, 25.2 °C, 22.9 °C 'dir. En düşük sıcaklıklar ise aylar itibariyle sırasıyla -9.9 °C, -11.2°C, -8.4 °C, -1.3 °C, 3.4 °C, 6.6 °C, 11.4 °C, 11.6 °C, 6.0 °C, 0.4 °C, -4.5 °C ve -8.4 °C 'dir(MGM, 2015).

Bitki Örtüsü

İlin yüzölçümünün %55'i orman arazisinden oluşmaktadır. Akdeniz iklimine özgü bitki

topluluğu defne,kocayemiş, mersin, makiler ve çalılıktır. Buormanlarda karaçam, kızılçam, meşe, köknar vekayın ağaçları çoğunluktadır.Kazdağı dolaylarında koru tipi ormanlara rastlanır.Cılız otlu, bozkır görünümlü, tahıl üretimine elverişli alanlaraıç kısımlarda,her mevsim yeşil kalan çayırılara su boylarında rastlanır.

1.5.3. Nüfus

İlin 2014 yılı itibariyle toplam nüfusu 511.790 kişidir. Bunun içinde 297.086 kişisi il ve ilçe merkezlerinde, 214.704 kişisi ise belde ve köylerde yaşamaktadır. Toplam nüfusun ilçelere göre dağılımı incelendiğinde 155.657 kişi ile Merkez ilçesinin en fazla nüfusa sahip ilçe olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 86.483 kişi ile Biga, 49.299 kişi ile Çan, 44.851 kişi ile Gelibolu, 33.945 kişi ile Yenice, 32.962 kişi ile Ezine, 32.187 kişi ile Ayvacık, 29.870 kişi ile Bayramiç, 25.987 kişi ile Lapseki, 9.151 kişi ile Eceabat, 8.644 kişi ile Gökçeada ve 2.754 kişi ile Bozcaada izlemektedir (Çizelge 1.2).

İlin tarım nüfusu 192.543 kişi olup toplam nüfusa payı %38 dir. Tarım nüfusunun toplam nüfusa oranı ilçelere göre ele alındığında ise Yenice’de bu oran %77, Lapseki’de %69, Bayramiç’te %68, Ezine’de %53, Ayvacık’ta %50, Biga’da %44, Çan’da %38, Gelibolu’da %36, Eceabat’ta %36, Bozcaada’da %22, Gökçeada’da %12 ve Merkez’de %11’dir (TÜİK, 2014).

Çizelge 1.2. Çanakkale ili nüfus verileri

İLÇELER	Nüfus (Toplam)	Belde/Köy Nüfusu	İl/İlçe Merkezleri Nüfusu	Tarım Toplam Nüfusu	Erkek Tarım Nüfusu	Kadın Tarım Nüfusu	Toplam Nüfusa Tarım Nüfusunun Oranı (%)
İl toplamı	511.790	214.704	297.086	192.543	98.732	93.811	38
Merkez	155.657	35.851	119.806	17.163	9.029	8.134	11
Biga	86.483	38.585	47.898	37.870	19.188	18.682	44
Çan	49.299	19.763	29.536	18.696	9.618	9.078	38
Gelibolu	44.851	15.889	28.962	16.060	9.073	6.987	36
Yenice	33.945	26.112	7.833	26.160	13.203	12.957	77
Ezine	32.962	18.689	14.273	17.395	8.728	8.667	53
Ayvacık	32.187	23.707	8.480	16.002	8.013	7.989	50
Bayramiç	29.870	15.643	14.227	20.312	10.173	10.139	68
Lapseki	25.987	14.525	11.462	17.948	9.041	8.907	69
Eceabat	9.151	3.525	5.626	3.258	1.741	1.517	36
G.ada	8.644	2.415	6.229	1.070	598	472	12
B.ada	2.754	0	2.754	609	327	282	22

1.5.4. Tarımsal Yapı ve Üretim

Bu bölümde Çanakkale İlinin tarımsal yapı ve üretim durumu ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. İlin arazi dağılımı, tarımsal alanların dağılımı, ilçelere göre tarımsal arazi varlığı ve üretici sayıları verilmiştir. Ayrıca tarımsal üretim değerleri, ürün grupları itibariyle ekim alanları, hayvan sayıları ve verimlilik durumları, alet ekipman varlığı da ayrıntılı çizelgelerle incelenmiştir.

Arazi Dağılımı

İlin toplam arazi varlığı 993.318 hektardır. Bunun 331.633 hektarını %33,4'lük oranla tarım alanı, 525.580 hektarını %52,9'lük oarnla orman ve fundalık alan, 33.432 hektarını %3,4'lük oranla çayır-mera alanı, 102.673 hektarını %10,3'lük oranla tarım dışı alan oluşturmaktadır(Çizelge 1.3).

Çizelge 1.3. Çanakkale ili arazi dağılımı

Arazi Dağılımı	Alan (hektar)	Payı (%)
Tarım alanı	331.633	33,4
Orman ve Fundalık alanı	525.580	52,9
Çayır-Mera alanı	33.432	3,4
Tarım dışı alanı	102.673	10,3
Toplam Arazi	993.318	100,00

Kaynak: (GTHB, 2015).

Tarımsal Alanların Dağılımı

Çizelge 1.4. Çanakkale ili tarım arazileri dağılımı (GTHB,2015)

Arazi Türü	Alan (ha)	Tarım Arazisine Oranı (%)
Tarla arazisi	258.251	77,9
Zeytinlik	32.139	9,7
Sebze arazisi	20.187	6,1
Meyvelik arazi	16.289	4,9
Bağ arazisi	4.767	1,4
Toplam Arazi	331.633	100

Çanakkale ili toplam 331.633 hektar tarım alanına sahip olup, bu arazinin %77,9'unda tarla (258.251 hektar), %9,7'sinde zeytin (32.139 hektar), % 6,1'sinde sebze (20.187 hektar), % 4,9'unda meyve (16.289 hektar) ve % 1,4'ünde ise bağ (4.767 hektar) üretimi yapılmaktadır (Çizelge 1.4).

Tarımsal Üretim

İldeki bitkisel üretim durumu tarla bitki üretimleri ekiliş alanı ve üretim verimlerine göre 2014 yılı için ele alındığında; buğday 784.746 dekar alanda, 318.681 ton üretilip verimi 417 kg/da'dır. Arpa 242.957 dekar alanda, 91.702 ton üretilip verimi 377 kg/da'dır. Ayçiçeği 189.756 dekar alanda, 48.154 ton üretilip verimi 254 kg/da'dır. Yulaf-yeşil ot 169.865 dekar alanda, 468.997 ton üretilip verimi 2.761 kg/da'dır. Silajlık mısır 83.255 dekar alanda, 444.083 ton üretilip verimi 5.334 kg/da'dır. Çeltik 63.906 dekar alanda, 52.950 ton üretilip verimi 829 kg/da'dır. Fiğ 315 dekar alanda, 67 ton üretilip verimi 213 kg/da'dır (Çizelge 1.5).

Çizelge 1.5. Çanakkale ilinde tarla bitkileri üretimleri alanı ve verimi

ÜRÜN ADI	ÇANAKKALE (2014)		
	Alan (da)	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
Buğday	784.746	318.681	417
Arpa	242.957	91.702	377
Ayçiçek	189.756	48.154	254
Yulaf	169.865	468.997	2.761
Çeltik	63.906	52.950	829
Silajlık Mısır	83.255	444.083	5.334
Fiğ	315	67	213

Kaynak: (GTHB, 2015).

Sebze Üretimi

İldeki bitkisel üretim durumu sebze ekim alanı açısından ele alındığında veriler Çizelge 1.6'de verilmiştir. Çizelge 1.6'e göre, en fazla yetiştirilen ürünün sofralık domates olduğu görülmüştür (55.604 dekar). Domatesi sırasıyla salçalık biber (54.675 dekar), salçalık domates (30.844 dekar), kavun (13.580 dekar), karpuz (11.041 dekar), taze fasulye (5.293 dekar), sivribiber (4.949 dekar) olmaktadır.

Çizelge 1.6. Çanakkale ilinde sebze üretim alanı ve verimi

ÜRÜN ADI	ÇANAKKALE (2014)		
	Alan (da)	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
Sofralık domates	55.604	331.528	5.962
Salçalık biber	54.675	159.456	2.916
Salçalık domates	30.844	216.354	7.014
Kavun	13.580	26.863	1.978
Karpuz	11.041	30.398	2.753
Taze fasulye	5.293	6.103	1.619
Sivribiber	4.949	8.012	1.619

Kaynak: (GTHB, 2015).

Meyve Üretimi

İldeki bitkisel üretim durumu meyve ekim alanı açısından ele alındığında veriler Çizelge 1.7'de verilmiştir. Çizelge 1.7'e göre en fazla yetiştirilen ürünün yağlık zeytin olduğu görülmüştür (303.854 dekar). Bunu sırasıyla şeftali (45.549 dekar), elma (39.628 dekar), şaraplık üzüm (31.294 dekar), sofralık zeytin (17.536 dekar), sofralık üzüm (16.380 dekar), kiraz (16.453 dekar) ve ceviz (18.157 dekar) takip etmektedir.

Çizelge 1.7. Çanakkale ilinde meyve üretim alanı ve verimi

ÜRÜN ADI	ÇANAKKALE (2014)		
	Alan (da)	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
Yağlık zeytin	303.854	151.033	33
Şeftali	45.549	85.508	57
Elma	39.628	120.274	123
Şaraplık üzüm	31.294	21.679	693
Sofralık zeytin	17.536	10.784	32
Sofralık üzüm	16.380	15.218	929
Kiraz	16.453	18.286	35

Kaynak: (GTHB,2015).

Hayvansal Üretim

İlde 2014 yılı kayıtlarına göre 212.123 adet büyükbaş hayvan mevcuttur. Bunun

211.743 adetini sığır ve 480 adetini manda oluşturmaktadır. Küçükbaş hayvan sayısı 661.053 adet olup bunun 429.076 adetini koyun ve 231.977 adetini keçi oluşturmaktadır. İlde 5.177.175 adet kanatlı mevcut olup bunu 4,854.370 adet ile broiler , 239.576 adet ile yumurta tavukçuluğu ve 21.178 adet ile kaz-hindi-ördek oluşturmaktadır. Ayrıca ilde 62.051 adet kovan ile arıcılık yapılmaktadır (GTHB, 2015).

Tarımsal Alet ve Ekipman Varlığı

Çanakkale ilindeki 2014 yılına ait tarımsal alet ve makinelerin miktarları Çizelge 1.8' de gösterilmiştir. Verilere göre İlde toplam alet 27.865 adet Kulaklı Traktör Pulluğu, 22.631 adet Tarım Arabası, 12.653 adet Sırt Pülverizatörü, 10.819 adet Dişli Tırmık ve 10.799 adet Seyyar Süt Sağım Makinesi bulunmaktadır. Ayrıca 11.344 adet Damla Sulama Tesisi, 7.777 adet Yağmurlama Tesisi bulunmaktadır.

Çizelge 1.8. Çanakkale ilinde bulunan tarımsal ekipman varlığı

Alet ve Makine	Adet (tane)	Alet ve Makine	Adet (tane)
Kulaklı Traktör Pulluğu	27.865	Derin Kuyu Pompa	2.893
Tarım Arabası	22.631	Ot Tırmığı	2.147
Sırt Pülverizatörü	12.653	Çapa Makinası	2.099
Damla Sulama Tesisi	11.344	Traktörle Çek.Hub.Ekim Mak.	1.910
Dişli Tırmık	10.819	Santrefüj Pompa	1.806
Seyyar Süt Sağım Makinası	10.799	Biçer Bağlar Makinası	1.802
Kültüvatör	9.367	Traktörle Çek.Çayır Biç.Mak.	1.757
Diskli Tırmık (Diskaro)	8.378	Dip Kazan	988
Yağmurlama Tesisi	7.777	Üniversal Ekim Makinası	1.673
Kuy.Mil.Har.Pülverizatör	6.125	Motorlu Pülverizatör	1.200
Elektreopomp	3.785	Kepçe (Tarımda Kullanılan)	1.061
Su Tankeri	3.701	Yem Hazırlama Makinası	635
Kombine Hububat Ekim Mak.	3.669	Mısır Silaj Makinası	594

Kaynak: (GTHB, 2015).

1.6. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Kavramlar

1.6.1. Yayım Kavramı

Türkçede kullanılan ‘yayım’ terimi de İngilizcedeki karşılığı gibi yaymak fiilinden üretilmiş olup sözcük anlamı ‘bilgi yayma’ olarak ifade edilmektedir. Yayım sözcüğü bazen yanlış olarak neşriyat anlamına gelen ‘yayın’ sözcüğü ile karıştırılmaktadır. Oysa yayım, (basılı, görsel veya işitsel) yayımda kullanılan birer öğretim materyali olmakla birlikte yayım kavramına göre daha da dar kapsamlıdır (Değirmenci ve Ark, 2010).

Yayım kavramı ülkeler itibariyle farklılıklar göstermektedir. Örneğin İngilizce’de “extension” olarak kullanılan yayım “insanların problemlerini kendileri çözebilmeleri için eğitime” faaliyetlerini kapsamaktadır. Hollanda’da “voorlichting” kalimesi ile tanımlanan kavram “insanların yollarını bulmalarına yardımcı olmak için yollarının aydınlatılması olarak” ifade edilir.

Yayım kavramıyla direkt ilişkili olan danışmanlık kavramı İngilizcede “advisory work” Almandada “beratung” olarak karşılık bulmaktadır. Bu kelimeler “Amaca ulaşmak için uzmanlarca en uygun önerilerin sunulması” şeklinde ifade edilir. Fransızlar danışmanlık kelimesini “vulgarisation” olarak kullanmakta olup, bu kelimedden “sıradan insanlar için mesajların basitleştirilmesini” anlamaktadırlar. Diğer taraftan İspanyollar “capacitation” olarak ifade ettikleri danışmanlık kelimesi ile “insanların becerilerini geliştirme veya kısaca eğitim” anlamlarını çıkarmaktadır.

Yukarıda yapılan tanımlar yayım kavramının ülkeler arasında benzerlikler gösterdiği gibi bazı farklılıklarında olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar zaman zaman yayım kavramında kavram kargaşasına ve yanlış anlamalara yol açmaktadır. En kısa şekilde özetlenecek olursa Türkçe karşılığı “yayım” olan kavram “insanlara sağlıklı fikir oluşturma ve doğru karar verme yönünde yardımcı olmak için planlı şekilde enformasyon iletilmesine yönelik eğitim sistemidir” diyebiliriz (Cinemre ve Ark, 2010).

1.6.2. Tarımsal Yayım Kavramı

Tarımsal yayımın geçmişi, Rönesans’a kadar uzanmaktadır. Bu dönemde bilimsel çalışmalara doğru bir eğilimin başladığı görülmektedir. Daha sonra yayınlanan gerek eğitim ve gerekse edebiyatla ilgili yayınlarda tarımsal konularında yer aldığı görülmüştür (Özçatalbaş ve Ark, 1998). Diğer taraftan tarımsal yayım ile ilgili yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde çeşitli bilim adamlarının bu kavramı farklı şekillerde ifade ettikleri

görülmektedir. “Tarımsal faaliyette bulunan üreticilere eğitim yoluyla tarımsal üretim tekniklerinin öğretilmesi” bu tanımlardan biridir. Diğer bir tanım “üretimde teknik gelişimin ve tarımsal gelirin artırılmasında, hayat standartlarının iyileştirilmesinde, kırsal hayatın sosyal ve eğitimsel seviyesinin yükseltilmesinde yardımcı olan bir hizmet veya sistemdir” şeklindedir. Bu tanımlara ilaveten tarımsal yayımın hedeflerini belirlemek için “çiftçi eğitimi, mevcut üretim kaynaklarından daha etkin yararlanması amacıyla, enformasyon ve pratik becerilerin iletilmesi” olarak açıklama yapılmıştır (Cinemre ve Ark, 2010).

GTHB'nın 2005'te bakanlığın ilgili birimlerinde uygulanacak olan eğitim notlarında ise yayımla ilgili şu tanıma rastlanmaktadır: “Kişilerin sosyal, ekonomik ve kültürel yönden kalkınmalarına yardım etme amacına yönelik, okul dışı ve gönüllü bir eğitim sistemidir” (Aktaş ve Ark, 2010).

Bütün bu tanımlar yayım kavramı ile birlikte öneri, fikir, teknoloji, enformasyon, bilgi, beceri, iletişim, önderlik gibi kavramları ve bilgi transferini ifade etmektedir. Bu tanım ve kavramlardan yola çıkarak tarımsal yayımın etkili olabilmesi için güncel, uygulaması kolay ve kullanışlı bilgiler olmasının gerektiğini söyleyebiliriz.

Yukarıda yapılan tanımlar yayım faaliyetinin teknolojik yönünü ön plana çıkarırken bu faaliyetlerin çiftçinin kendini geliştirme ve çiftçinin gönüllüğünü ifade eden tanımlarda vardır. Örneğin; “Çiftçilerin acil problemlerini kendi kendilerine çözebilmesi için yayım elemanlarınca motive edilmeye çalışıldığı ve bu yönde harekete geçebilmeleri için fikir ve cesaret ile birlikte yetenek kazandırmaya yönelik yardımların sağlandığı bir süreçtir” bu tür tanımlardan biridir. Yine “kamu veya toplum yararına davranışlarda gönüllü değişimi teşvik etmek için, bir kurum tarafından müdahale edilerek gerçekleştirilen bir profesyonel iletişim şeklidir” şeklinde bir tanımlama da çiftçi odaklı bir yaklaşımdır.

İfade edilen tüm tanımlardan yola çıkarak tarımsal yayım faaliyetinin aşağıdaki çalışmaları kapsadığı söylenebilir.

1. Çiftçilerin gelecekteki durumlarını analiz ederek, planlama yapmalarına yardımcı olmak,
2. Karşılaştıkları ekonomik ve teknik problemleri nasıl çözecekleri konusunda bilgilendirmek,
3. Üretim ve pazarlama tercihlerinde yol göstermek,
4. Çiftçilere motivasyon sağlamak,
5. Çiftçilerde girişimcilik, yöneticilik ve sorumluluk bilinci oluşturmak.

Sayılan bu amaçlara ulaşmak ve yayım faaliyetini faydalı bir hale getirmek için yayım elamanın çiftçiye hangi yöntem ve hangi bilgilerle ulaşabileceğini iyi analiz etmesi gerekir.

1.6.3. Dünyada ve Bazı Gelişmiş Ülkelerde Tarımsal Yayım Faaliyetleri

Avrupa ve Kuzey Amerika’da İlk yayım faaliyetlerinin tarihi 1800’lü yılların ortalarına kadar dayanmaktadır. Diğer taraftan Amerika ve Avrupa dışındaki ülkelerde tarımsal yayım faaliyetlerinin özellikle 1950 yıllarından sonra yayılmaya başladığı, ancak 1950 sonu ve 1960’lı yılların başlarında, birçok gelişmekte olan ülkede, yayım sistemlerinin kurulması için harcanan çabaların tam anlamıyla başarılı olamadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerde tarımsal yayım sistemlerinin yenilenmesiyle ilgili çalışmalar 1970’li yıllarda yoğunlaşmıştır (Özçatalbaş ve Ark, 2010).

Dünyada tarımsal yayım faaliyetlerinin organizasyon yapısı incelendiğinde, yayım faaliyetlerinin ve programlarının farklı yasal statüdeki değişik kurumlar tarafından yürütülmekte olduğu görülür. Tarımsal yayım dünyada genellikle Tarım veya Kırsal Kalkınma Bakanlıkları tarafından yürütülmektedir. Ayrıca üniversiteler ve devlete bağlı olmayan çeşitli kuruluşlarda (NGO) yayım da rol almaktadırlar.

Çizelge 1.9. Dünyada yayım sistemleri

Organizasyon şekilleri	Sayı	Oran(%)
Devlete Bağlı	160	86
İkinci görevi yayım olan kuruluşlar	7	4
Kamu üniversiteleri	2	1
Tarım Bakanlığı	151	81
Devlete Bağlı olmayan (NGO)	26	14
Özel kuruluşlar	10	5
Üretici kuruluşları	13	7
Diğer kuruluşlar	3	2
Toplam	186	100

Kaynak: (Özçatalbaş, 2009b).

Çizelge 1.9.’da dünyadaki yayım sistemlerinin çeşitli kurumlar itibariyle oransal dağılımı verilmiştir. Çizelgeye göre yayım faaliyetinde bulunan organizasyonların büyük kısmı devlete bağlıdır (%86). Devlete bağlı kuruluşlar tarım ve kırsal kalkınmaya bağlı bakanlıklar ve üniversitelerdir. Devlete bağlı yayım kuruluşlarının yaklaşık %81’i ise Tarım

Bakanlığı, %1'i kamu üniversiteleri, %4'ü ise ikinci görevi yayım olan kuruluşlardır. Gönüllü kuruluşlar diye tanımladığımız bağımsız kuruluşlar %14 olup üreticilerin kurmuş oldukları kuruluşlar %7, girişimcilerin kuruluşları (özel) %5 ve bunların dışındaki kuruluşlar %2 olarak dağılım göstermektedir.

Avrupa Birliği bugün 28 ülkeden oluşan büyük bir oluşumdur. Bu oluşumun her bir ülkesinde farklı yayım sistemleri mevcuttur. Çizelge 1.10.'da AB ülkelerinin yayım sistemleri görülmektedir.

Çizelge 1.10. Avrupa birliği ülkelerinde yayım sistemleri

Ülkeler	Yayım sistemleri
Fransa	Ziraat Odaları
Finlandiya	Çiftçi Örgütleri
Belçika	Bakanlık ve Çiftçi Örgütleri
İrlanda	Çiftçi Örgütleri
İsveç	Ulusal Tarım Bordu (Bakanlığa bağlı)
Portekiz	Bakanlık ve Çiftçi Örgütleri
İspanya	Bakanlık
İtalya	Çiftçi Örgütleri
Lüksemburg	Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar/TD Şirketleri
Polonya	Özel Kuruluşlar, Bakanlık, Ziraat Odaları
Danimarka	Çiftçi örgütleri, Özel Kuruluşlar
Avusturya	Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar, Bakanlık
Hollanda	Özel Yayım-Danışmanlık Kuruluşları
Çek Cumhuriyeti	Özel Kuruluşlar/TD Şirketleri
İngiltere	Bakanlığa bağlı kalkınma ve danışmanlık birimi
Malta	Bakanlık
Yunanistan	Bakanlık
Slovenya	Ziraat ve Orman Odaları
Estonya	Bakanlık, Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar/Şirketler
Almanya*	Bakanlık, Ziraat Odaları, Özel Kuruluşlar
Macaristan*	Bakanlık, Özel Kuruluşlar, Ziraat Odaları, Üniversiteler

Kaynak: (Özçatalbaş, 2009b).

1.6.3.1. Almanya’da Tarımsal Yayım

Almanya birbirinden farklı 16 federal eyaletten oluştuğu için tek bir yayım sistemi mevcut değildir. Çünkü bu eyaletlerin her birinin ayrı tarım politikası vardır.

Almanya tarımsal yayım sistemi oldukça farklı bir yapı göstermektedir. Almanya’da genel olarak yayım hizmeti sunan 3 farklı kuruluş vardır. Bunlar Tarım Bakanlığı, Ziraat Odası ve tarımsal danışmanlık şirketleridir Almanya’da 4 eyalette üretici birlikleri, 6 eyalette tarımsal danışmanlık şirketleri ve 6 eyalette de Tarım Bakanlığı yayım çalışmalarında aktif rol oynamaktadır (Özçatalbaş ve Ark, 2010).

Almanya’da ziraat odaları büyük yerel organizasyonlardır. Ziraat odaları çiftçi sorun, beklenti ve önceliklerini yani çiftçileri temsil etmektedir. Ziraat odalarına üye olan çiftçiler sabit bir miktar aidat ödemekte. Eyalet hükümetleri ziraat odalarına uygulamalı araştırma, eğitim ve demonstrasyon faaliyetleri için gerekli maddi desteği sağlamaktadır. Almanya’daki ziraat odaları hayvancılık, bitki koruma ve tarım ekonomisi konularında uzman personel istihdam etmektedir.

Almanya’da tarımsal yayım hizmetlerini gerçekleştiren diğer bir kurum da Tarım Bakanlığı’dır. Almanya’nın güney bölümünde tarımsal yayım çalışmalarından eyaletlerin Tarım Bakanlıkları sorumludur. Tarımsal yayım hizmetleri tarımla ilgili yasal konular, işletme ekonomisi, bitkisel ve hayvansal üretim ve pazarlama, ev ekonomisi ve beslenme konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Her eyalet kendi tarımsal yayım programını kendisi hazırlamaktadır(Çukur ve Ark, 2011).

Almanya’da tarımsal danışmanlık şirketleri ise son yıllarda yayım faaliyetleri açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Yayım çalışmaları tarımsal danışmanlık şirketlerince yürütülmektedir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak yayım harcamalarının tamamını üreticiler karşılamaktadır. Almanya’da özelleşme ile yayım servislerinde kalite artmış. Ancak bunun yanında maddi durumu daha kötü olan üreticilerin yüksek maliyetlerden dolayı bu hizmetlere ulaşımında bazı problemler yaşanmıştır(Çukur ve Ark, 2011).

1.6.3.2. Macaristan’da Tarımsal Yayım

Macaristan’da Tarımsal Yayım 1993 yılında gerçekleştirilen yasal düzenlemeyle Tarım Bakanlığı’nın rolü azaltılmış ve tarım danışmanları yayım çalışmalarında aktif görev almaya başlamıştır. Macaristan’da Tarım Bakanlığı’nın belirlediği (kayıtlı) tarım danışmanlarından yayım hizmeti alan üreticilere destek verilmektedir. Macaristan’da söz konusu tarım danışmanlarının listeleri belirli dönemlerde Resmi Gazete’de yayınlanmaktadır.

Macaristan'da kayıtlı tarım danışmanlarından hizmet alan üreticilere devlet desteği Çizelge 1.11'de gösterilmiştir. Çiftçiler yıllık gelir düzeylerine göre değişen oranlarda destek alabilmektedirler (Çukur ve Ark, 2011).

Macaristan'da Tarım Bakanlığı ve tarım danışmanlarının yanında çok sayıda kurum ve kuruluş yayım çalışmaları yürütmektedir. Macaristan tarımsal yayım sisteminde yer alan kurum ve kuruluşlar Çizelge 1.11.'de toplu bir biçimde gösterilmiş, görevleri sıralanmıştır(Değirmenci ve Ark, 2010).

Çizelge 1.11. Macaristan tarımsal yayım sisteminde yer alan kuruluşlar ve görevleri

Aktörler	Görev Alanları
Ziraat Odaları	☐ Tarımsal yayım merkezleri ile işbirliği yaparak tarımsal yayım hizmeti sunmak ☐ Çiftçilerin tarımsal yayım hizmeti taleplerini belirlemek ☐ Kamu yayım hizmeti sunmak üzere istihdam yapmak ve bunların eğitimlerini sağlamak
Tarım Bakanlığı	☐ Tarımsal yayım sisteminin koordinasyonu ☐ Tarım danışmanlarının sertifikalandırılmaları ☐ Destekleme kaynaklarının hazırlanması ve onaylanması ☐ Yasal metinler, yönetmelikler konusunda bilgilendirme
Tarımsal Eğitim Yayım Enstitüsü (Tarım Bakanlığına bağlı)	☐ Kamu yayım hizmetlerinin organizasyonu, koordinasyonu ve uygulanması ☐ Ziraat odaları, üniversiteler ve tarımsal yayım merkezleri tarafından sunulan yayım hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde destek olmak
Tarım Üniversiteleri ve Yüksek Okulları	☐ Ziraat odaları ve tarımsal yayım merkezleri ile işbirliği yaparak kamu yayım hizmeti sunmak ☐ Bünyesindeki uzmanların başka kuruluşların düzenledikleri eğitimlere katılmalarını sağlamak
Bölgesel Teknik Yayım Merkezleri	☐ Kamu yayım hizmetlerinin organizasyonu ve sunulması
Macaristan Tarım Yayımcıları Birliği	☐ Üye olan yayımcıların çıkarlarını temsil etmek, ☐ Tarımsal yayım sisteminin geliştirilmesine katkı sağlamak ☐ Lobi çalışması yapmak
Köy Çiftçisi (Seçilmiş Çiftçi)	☐ Kamu yayım faaliyetlerinin organizasyonuna katılmak, ☐ tarım politikaları, yönetmelikler, programlar, desteklemelerin alınması gibi konularda çiftçilerin günlük başvuru ve bilgilendirme noktası olmak
Danışmanlık Şirketleri ve Serbest Tarım Danışmanları	☐ Ücreti karşılığında tarım danışmanlığı hizmeti sunmak ☐ Mümkün olan yerlerde kamu yayımını desteklemek
Vergi Müdürlüğü	☐ Finansman desteklerinin kontrolü
Tarım ve Kırsal Kalkınma Müdürlüğü	☐ AB destekleri ile ilgili düzenlemeleri yapmak, başvuru kabul etmek ve değerlendirmek ☐ Desteklemelerle ilgili uygulamaları ve kontrolleri yapmak

Kaynak: (Çukur ve Ark, 2011).

1.6.4. Türkiye’de Tarımsal Yayım Faaliyetleri

Dünyadaki bazı ülkelere benzer bir şekilde Türkiyede genel Tarımsal Yayım Sistemi (TYS) çeşitli kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Tarımsal yayım çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar eğitim veya yayım çalışmalarını kırsal alanda yaşayanlara yönelik doğrudan yürütmelerine ilave olarak kırsal kalkınmanın sağlanmasında diğer konularda da çalışmalar yapmaktadırlar.

Türkiye’de tarımsal yayım ve eğitim faaliyetleri büyük ölçüde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) ve diğer bazı bakanlıklara bağlı kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Bununla birlikte, bazı çiftçi örgütleri, tarımsal kooperatifler, gönüllü kuruluşlar, özel üretim ve pazarlama şirketleri, özel danışmanlar ve medya kuruluşları da tarımsal yayım ve çiftçi eğitimi çalışmalarını yürütmektedir (Çakmak, 2010).

1.6.4.1. Kamu Yayımı Faaliyetleri

TKB, kamu yayım hizmetlerinin yürütülmesi ile doğrudan sorumludur. Bu çalışmalar, Bakanlığın farklı seviyelerindeki bölümleri tarafından yerine getirilmektedir. Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü (TEDGEM) ve ona bağlı Yayım Dairesi Başkanlığı (YDB), Bakanlık adına Türkiye çapında tarımsal yayım çalışmalarının planlanması ve yönetiminden sorumlu kuruluşlardır.

YDB’nin sorumlulukları özetlenerek aşağıda verilmiştir:

- Tarım ve kooperatif örgütlenmesi hakkındaki yeni enformasyon ve teknolojileri kırsal halka tanıtmak için yayım çalışmaları düzenlemek ve geliştirmek.
- İl tarım müdürlükleri tarafından önerilen çiftçi eğitim ve yayım programlarını onaylamak ve bunların uygulamaya aktırılmasına yardımcı olmak.
- Dış kaynaklı ve yerel tarımsal projelerin yönetilmesi ve izlenmesini üstlenmek.,
- Projelerin ve yayım çalışmalarının Bakanlığın ilgili bölümleri, diğer bakanlıklar, üniversiteler ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.
- Yayım çalışmaları için kitle yayım araçlarını sağlamak.

1.6.4.2. Özel Yayım Faaliyetleri

Türkiye’nin TYS’nde yayım işlevini (doğrudan veya dolaylı) yerine getiren gönüllü kuruluş ve özel sektörler arasında kooperatifler, çiftçi örgütleri, kâr amaçlı özel üretim, sivil toplum örgütleri, ihracatçılar, pazarlama şirketleri, özel tarımsal medya ve özel danışmanlar sayılabilir. Örneğin Türkiye Ziraat Odaları Birliği’nin etkinlikleri (TZOB) çiftçilerin sesini

kamuoyuna duyurmak, onların haklarını savunmak, bazı projeler uygulamak ve üyelerine sağladığı hizmetler ile sınırlıdır. Dolayısıyla 1987 yılından beri TZOB, Alman Tarım Birliği (DLG) ve Alman Teknik İşbirliği Teşkilatı (GTZ) ile birlikte Tekirdağ'a bağlı dört ilçede Önder Çiftçi Projesi (ÖÇP)'ni planlamış ve uygulamaktadır. Ayrıca bu projeye benzer olarak AGROGAP Önder Çiftçi Derneği Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sınırlı sayıda üyesi ile çalışmalarını sürdürmektedir. TZOB'nin girişimleri ile oluşturulan bu tür üretici örgütlerinin TKB'nca da desteklenip GAP kapsamında yaygınlaştırılması uzun yıllardan beri tartışılmaktadır.

1.6.4.3. Gönüllü Kuruluşların Faaliyetleri

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı(TEMA), erozyon tehlikesi konusunda toplumsal duyarlılığı artırma ve etkin kamuoyu oluşturma amaçlı çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda TEMA, seçilmiş bazı köylerde erozyon önleme, mera ıslahı ve ağaçlandırma gibi konularda projeler uygulamaktadır (Cinemre ve Ark, 2010).

1.6.4.4. Kâr Amaçlı Özel Şirketlerin Faaliyetleri

Kâr amaçlı özel şirketler, Türkiye'nin birçok bölgesinde makine, tohum, gübre ve ilaç gibi tarımsal girdilerin pazarlanması üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bunların temel amacı yayım çalışmaları yürütmek değildir. Ancak bu şirketler, ürünlerini pazarlamada yayım hizmetlerini bir yardımcı faaliyet olarak yürütmektedir. Özel danışmanlar veya danışmanlık şirketleri, bir ücret karşılığında sahip olduğu bilgi ve uzmanlık konularını, talep eden kişi veya kuruluşlara sunmaktadırlar. Özellikle Türkiye'nin güney ve batı kesimleri gibi tarımı gelişmiş alanlarda, bu danışmanlar müşterilerine enformasyon ve teknik destek hizmetleri sunmaktadır (Çakmak, 2010).

1.6.5. Tarımsal Danışmanlık Kavramı

Danışman kavramı tecrübe ve bilgisi için kendisinden yardım alınan kişiler olarak tanımlanır. Benzer şekilde tarımsal bilgi ve tarımsal tecrübesini başkalarıyla belirli bir ücret karşılığında ya da ücretsiz olarak başkalarıyla paylaşan kişilere de tarımsal danışman denmektedir. Tarımsal danışmanların amaçlarından bazıları üreticilere ekonomik unsurlarda yardım etmek, yüksek kaliteli ve yüksek verimli üretimin sağlanması konusunda yardım etmek, tarımsal üretim sürecinde izleme ve değerlendirme konusunda yol göstermektir(Ateş ve Sayın,2008).

1.6.5.1. Türkiye’de Tarımsal Danışmanlık Sistemi

Türkiye’de yayım faaliyetlerinin tarımsal danışmanlık sistemiyle yürütülmesinin yasal zemini 2006 yılında oluşturulmuştur. 08/09/2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan yönetmelik ile bu sistemin unsurları belirlenmiştir. Bu yönetmelikte ağırlıklı olarak kamunun yayım çalışmalarındaki ağırlığına vurgu yapılarak kamu çalışmalarının yanında çiftçi birlik ve dernekleri, danışmanlık şirketleri ve ziraat odalarının da yer alacağı bir sistemin oluşturulmasına yer verilmiştir (Eren, 2012).

Tarımsal yayım ve danışmanlık sisteminin unsurları; hizmet sunucular, bilgilendirme, hizmet içi eğitim, denetim ve görüş bildirme olarak belirlenmiştir. Bunlardan hizmet sunucular kamu ve kamu dışı olarak üzere ikiye ayrılmıştır. Hizmet sunucuların kamu ayağını GTHB oluşturup, TAR-GEL projesi bu oluşum altında yer almaktadır.

1.6.5.2. Türkiye’de Tarımsal Danışmanlık Politikaları

Türkiye’de danışmanlık politikaları çeşitli tarihler itibariyle incelendiğinde; 2004 yılında Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi (KÖY-MER), 01.01.2007 tarihinden itibaren TAR-GEL Projesi olarak yürütülmeye başladığı görülmüştür.

Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL), 18 Nisan 2006, 5488 sayılı “Tarım Kanunu”nun kırsal kalkınma bölümünü düzenleyen 15. Maddesinin ışığında; Tarım Bakanlığı tarafından, kırsal alan gelirin ülke ekonomisine katkısının artırılması ve kırsal nüfusyaşam standartlarının yükseltilmesi hızıyla bölgeler arasındaki gelişim farklarının küçüklendirilmesi, dengeli ve sürdürülebilir kalkınma beklentisi ile uyumlu bir nüfus yapısına ulaşılması, doğal kaynaklar ve çevrenin korunması, kullanımı ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla uygulamaya konmuştur (Özkan ve Ark, 2010).

Günümüzde tarımsal yayım ve danışmanlık konusundaki mevcut politika 30 Mayıs 2015 Tarih ve 29371 sayılı “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerine Destekleme Ödemesi Yapılması Hakkında Tebliğ” kapsamında yürütülmektedir. Bu tebliğin amacı tarımsal yayım ve danışmanlık sisteminin çoğulcu, etkin ve verimli bir yapıya kavuşmasını sağlamak üzere, tarımsal işletmelere tarımsal danışmanlık hizmeti sunan kişi ve kuruluşların desteklenmesidir.

İlgili destekleme kapsamında çiftçi kayıt sistemine ve/veya hayvan kayıt sistemine ve/veya örtü altı kayıt sistemine ve/veya su ürünleri kayıt sistemine ve/veya arıcılık kayıt sistemine ve/veya koyun-keçi kayıt sistemine ve/veya Organik Tarım Bilgi Sistemine (OTBİS) kayıtlı olmak şartı aranmaktadır. Yönetmelik ve Uygulama Esasları kapsamında tarımsal danışmanlık hizmeti alan her tarımsal işletme için, hizmet aldığı kişi veya kuruluşlara

600 TL tarımsal yayım ve danışmanlık desteği ödemesi yapılır. Bu destekler beşinci ay ve on ikinci ay sonunda 400 ve 200 TL'lik dilimler olarak iki taksitte ödemesi yapılmaktadır.

BÖLÜM 2

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Artık (2012), bu bilimsel çalışmasında Adana ilinde hizmet veren ve gören serbest tarım danışmanı, ilaç bayi sorumlusu ve danışmanlık hizmeti alan ve almayan çiftçiler ile ayrı ayrı anketler yapılmıştır. Anket sonuçlarından üreticilerin, serbest tarım danışmanlarının ve zirai ilaç bayi sorumlularının sosyo-demografik özellikleri, serbest danışmanlık sistemi ve tarım danışmanlarına bakış açıları incelenmiştir.

Çakmak (2010), “Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TARGEL) Kapsamında Tarım Danışmanlığı Sisteminin İncelenmesi ve Değerlendirmesi: Tokat İl Örneği” konulu çalışmasında Tokat ilinde tarımsal yayımı geliştirme projesi kapsamında çalışan tarım danışmanlarıyla anket yaparak TAR-GEL projesinin çıkış noktasını, amaçları ve bu proje kapsamında görev almakta olan tarım danışmanlarının TAR-GEL projesinin amaçlarına ne kadar uygun faaliyette buldukları, kendi görevlerini nasıl bir düzeyde yerine getirdiklerini, üreticilerin tarımsal yayımı geliştirme (TAR-GEL) projesine olan görüş ve düşünceleri ortaya konmuştur.

Tunalıoğlu ve Çınar (2009), “Üreticilerin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetleri İçin Ödemeye İstekli Oldukları Ücretlerin Belirlenmesi: Aydın ili Örneği” konulu makalede üreticilerin özel tarımsal danışmanlık hizmetleri için ödeyebileceği ücretin belirlenmesi amacıyla 399 üretici ile anket yapılmıştır. Çalışma sonucunda üreticilerin yazılı ve ücretli bilgi araçlarına ilgisi düşük olduğu ve bu yüzden yayım hizmetini sunacak kişiler ile üreticilerin sürekli diyalog halinde olması ve sorunları üreticilerin onlara açıklaması gerektiği belirlenmiştir.

Derman (2010), “Mardin İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi Kapsamında Görev Yapan Elemanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemine Bakışları” konulu çalışmasında Mardin İlinde TAR-GEL projesi kapsamında çalışan tarım danışmanları ile anket çalışması yapmıştır. İlave olarak köylerden üreticiler ile de anket çalışması yapmıştır. Çalışma sonucunda tarım danışmanlarının sosyo-ekonomik özellikleri tespit edilmiştir. Mevcut durumları, iş görevlerini ne ölçüde yerine getirdikleri araştırılmıştır.

Dölekoğlu ve Ark., (2008), “Tarım Danışmanlarının Gıda Güvenlik Algısı: GAP Örneği” konulu çalışmada, GAP bölgesinde çalışan 65 tarım danışmanı ile anket yapılarak tarım danışmanlarına tarımsal faaliyette gıda güvenliği riski taşıyan konularda üreticilere getirdikleri öneriler ve bu önerileri üreticilerin dikkate alma durumu sorgulanmıştır.

Gürbüz ve Ark., (2002), “Tarımsal Yayımında Yeni Yaklaşımlar ve Tarımsal Danışmanlık” isimli çalışmada günümüzde, gelişmiş ülkelerde danışmanlık firmaları çeşitli sektörlerdeki kamu ve özel kuruluşların yaygın olarak hizmet talep ettiği önemli kurumlar haline geldiği belirtilmiştir. Türkiye’de gıda sanayinin gelişimi ve rekabetin artmasının yanı sıra kamu yayımında yaşanan finansman sorunları nedeniyle bu hizmet ağırlıklı olarak özel sektör tarafından yürütülmüştür. Bu uygulamanın öncelikle kamu sektörü uygulamalarının daha yaygın ve etkin yürütülmesinin yanı sıra, birçok sosyal ve ekonomik faydanın gerçekleşmesinde önemli bir etken olduğu belirtilmiştir.

Sever ve Boz (2013), çalışmasında tarımsal yayım ve danışmanlık kavramının gelişmiş ülkelerde üzerinde önemle durulan ve tarımsal kalkınmada rol oynayan konulardan biri olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada Kahramanmaraş ilinde çalışmakta olan 72 tarım yayımcısı ve 17 tarım danışmanı ile anket yaparak bu elamanların iş memnuniyetlerini karşılaştırmış ve bölgeye daha kaliteli hizmet verebilmesi için gerekli koşullar incelemiştir.

Şahin ve Ark., (2012), bilimsel çalışmasında 2009, 2010 ve 2011 yıllarında Konya’nın ilçelerinde yürütülmüş ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurulu Başkanlığı tarafından desteklenmiştir. Bu proje ile ekimden hasada kadar üreticilerde teknik danışmanlık hizmeti alma alışkanlığı oluşturmak, Üreticilerin üniversiteye ulaşarak akademisyenlerle koordineli çalışmalarını sağlamak, tarımsal faaliyetlerin çevreye duyarlı ve bilinçli olarak yapılmasıyla elde edilen bilgilerin gelecek nesillere aktırılması konusunda başarılı bir uygulama ortaya konmuştur.

Torun (2012), “Tarımsal Yayım Eğitiminin Kırsal Kalkınma Üzerine Etkisi” konulu çalışmada çiftçilerin bilgi kaynakları arasında yer alan yayım elemanları kırsal kesimdeki halkın bilinçlendirilmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu bilimsel araştırmada tarımsal kalkınma, tarımsal üreticilerin amaca yönelik eğitimi ve etkinliğinin artırılması ile gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Tarımsal yayım faaliyetinin hedefinde kırsal kesimdeki yoksul halkı bulunmakta ve bunun amacı ise, insan ögesinin geliştirilmesi, tarımın önemini vurgulayıcı bilginin aktarılması, sürdürülebilir tarım ve çevre koruma önlemlerinin öğretilmesi, sağlıklı beslenme ve diğer işlevler ile birim alandan alınan verimin artırılmasının sağlanması için gerekli girişimlerin yapılmasını sağlayıcı tedbirlerin alınması veya aldırılması için gerekli altyapının oluşturulması önerilmiştir.

Yavuz ve Erol (2004), çalışmalarında tüm gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de tarımsal yayım hizmeti, büyük ölçüde devletin omuzlarında olduğu

belirtilmiştir. Son yıllarda ekonominin içine düştüğü darboğazlar devletin bu görevini yeterince yerine getirmesini engellemektedir. Bu durumda, üreticilerin ve yayım elamanlarının da günün gereklerine uygun yenilikleri anında üreticiye ulaştırabilecek iletişim tekniklerini etkili kullanabilecek kişiler olmaları gerektiği ortaya koyulmuştur.

Yurttaş, (2004), “Tarımsal Yayım ve Kırsal Kalkınmada Strateji” Strateji, bir amacı gerçekleştirmek için benimsenen yol veya uygulanan yöntemdir. Tarımsal yayım çalışmalarında sağlayabilmek için strateji konusunda 1970’li yıllardan beri birçok sistematik çalışma yapılmıştır. Bu bildirim amacını, çalışmaları daha ileri götürerek strateji kavramının özelliklerini, tarımsal yayım çalışmalarındaki uygulamalara da katkı sağlayabilecek bir biçimde koymaktır.

Tunalıoğlu ve Çınar (2013), “Aydın İlinde Kamu Alanında Görev Yapan Tarımsal Yayım Personelinin Kişisel Performanslarının İncelenmesi” Günümüzde kamu yayım hizmetlerinin performansını etkileyecek en önemli hususlardan biri personelin nitelik ve niceliğidir. bu çalışmada Aydın iline bağlı 7 ilçede görev yapan toplam 44 tarımsal yayım personeli ile anket çalışması yapılmış. sonuçlardan hizmetlerin sunumunda tarımsal yayım personelinin sadece %41.10’unun normal düzeyde performans gösterdiği ortaya konulmuştur. kamusal yayım hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için çalışanların motivasyonunun yükseltilmesi gerektiği ve bunun sağlanması için ödül yöntemi önerilmiştir.

BÖLÜM 3

MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini Çanakkale İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nde Tarımsal Yayım ve Geliştirme Projesi (TARGEL) kapsamında görev yapan Ziraat Mühendisleri ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Araştırmada birincil ve ikincil nitelikteki verilerden yararlanılmış olup anket sonucu elde edilen veriler, birincil nitelikli verileri oluşturmaktadır. Araştırmanın ikincil nitelikli verilerini ise Çanakkale İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verileri, konuyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların yapmış oldukları yayınlar ile diğer araştırmacılar tarafından yapılmış olan araştırma sonuçları, resmi istatistikler, derleme, inceleme ve tezlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır.

3.2. Metot

3.2.1. Verilerin Toplanmasında Kullanılan Metot

Çalışmanın ana materyalini Çanakkale İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nde Tarımsal Yayım ve Geliştirme Projesi (TAR-GEL) kapsamında görev yapan Ziraat Mühendisleri ile yüz yüze yapılan anket verileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda 117 kişi görev yapmakta olup, bu personel araştırmanın popülasyonunu oluşturmaktadır. Örnek hacminin belirlenmesinde tam sayım yöntemi kullanılarak görüşmeyi kabul eden 90 kişi ile anket çalışması yapılmıştır.

3.2.2. Verilerin Analizinde Kullanılan Metot

TAR-GEL personelinin projeye ilişkin görüşlerini, iş memnuniyetlerini ve karşılaşılan temel sorunları ölçmek için, bu kriterleri açıklayan alt unsurlardan yararlanılmıştır. Kriterlerin alt unsurları beşli likert ölçeği ile (5: Kesinlikle katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Nötr, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle katılmıyorum) sorulmuştur. Likert skor hesaplaması ile alt kriterler arasında sıralamalar yapılmıştır.

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak TAR-GEL personeline ilişkin demografik göstergeler sunulmuştur. Daha sonra sırasıyla TAR-GEL personelinin TAR-GEL projesi hakkındaki görüşlerine, iş memnuniyetleri ile ilgili göstergelere, karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümü için düşündükleri çözüm önerilerine yer verilmiştir.

4.1. Genel Bulgular

4.1.1. TAR-GEL Personeli ile İlgili Demografik Göstergeler

Bu bölümde Çanakkale İlinde TAR-GEL kapsamında çalışan tarım personellerin yaş, eğitim, aile durumu, tarımsal eğitim ve bilinç düzeyi gibi bilgiler verilmiştir.

Çanakkale İlinde anket yapılan tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti yapan personellerin cinsiyet, yaş, medeni hali, hane nüfusu, hanede çalışan nüfus ev sahibi olma durumu, ailesinin esleği ve en çok yaşadığı yer durumuna göre dağılımı ayrıntılı olarak Çizelge 4.1.'de gösterilmiştir. Araştırma alanı içinde anket yapılan tarım danışmanların cinsiyet aralığına bakıldığında %64 erkek, %36 kadın olduğu belirtilmiştir.

Anket yapılan tarım danışmanların yaş dağılımına bakıldığında %66.7' sinin 26-32 yaş arasında, %33.3'sinin 32 yaştan büyük olduğu görülmüştür (Min =26, Max=41, Ort=32, S.Sapma=3,69) olarak tespit edilmiştir.

Anket verilerine göre medeni hali incelendiğinde %72,2' sinin evli ve %27,8' inin bekar, hane nüfus sayısı %81.1' inin 1-3 kişi arasında,%18.9' unun 3 kişiden az olduğu ailesinde çalışan nüfus sayısı %55.6'sının 1 kişi ve %44.4' ünün 2 kişi olduğu görülmüştür. TAR-GEL personelinin ev sahibi olma durumuna göz attığımızda %56.7' sinin ev sahibi olduğu %43.3' ünün ev sahibi olmadığı ifade edilmiştir. Ailesinin meslek durumuna bakıldığında ise %12.2' sinin çiftçi,%87.8' inin ise diğer meslek sahibi olduğu, en çok yaşadığı yer açısından %92.2' sinin şehir/ilçe merkezinde, %7.8' inin kasaba/köyde ikamet ettiği ifade edilmiştir.

Çizelge 4.1. TAR-GEL personelinin genel özelliklerine göre incelenmesi

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	32	35,6
	Erkek	58	64,4
Yaş (yıl)	<=32	60	66,7
	>32	30	33,3
	Min =26, Max=41, Ort=32, S.Sapma=3,69		
Medeni Hal	Evli	65	72,2
	Bekar	25	27,8
Hane Nüfusu (kişi)	1-3	73	81,1
	>3	17	18,9
	Min=1, Max=5, Ort=3, S.Sapma=1,07		
Hanede Çalışan Nüfus (kişi)	1	50	55,6
	2	40	44,4
Ev Sahibi Olma	Var	51	56,7
	Yok	39	43,3
Ailesinin Mesleği	Çiftçi	11	12,2
	Diğer	79	87,8
En Çok Yaşadığı Yer	Şehir/İlçe Merkezi	83	92,2
	Kasaba/Köy	7	7,8

Çizelge 4.2'de TAR-GEL personellerin demografik özelliklerinden eğitim, mezun olduğu fakülte, tarımsal yayım eğitimi alma durumu, mesleki deneyim, dergi, gazete okuma ve tarım fuara gitme durumları verilmiştir. Çizelge 4.2' ye göre anket yapılan tarım danışmanların %66.7' si lisans,%33.3' ünün lisansüstü eğitim aldığı ifade edilmiştir. Yine personelin %75.6' sının ziraat, %24.4' ünün ise veterinerlik fakültesi mezunu olduğu belirtilmiştir. TAR-GEL personelinin tarımsal yayım eğitimi alma durumuna göre %55.6' sının tarımsal yayım eğitimi aldığı, %44.4' ünün almadığı, mesleki deneyim açısından toplanan veriler değerlendirildiğinde ise %73.3' ünün meslekte çalışma süresinin 1-5 yıl arasında, %26.7'sinin 5 yıldan fazla (en az 2 yıl, en uzun 12 yıl,ortalama 5 yıl) olduğu belirtilmiştir. Tarımsal yayım eğitimi almayanların eğitim alma isteği durumunda %50'sinin almak istediği ve %45'inin almak istemediği görülmüş.

Diğer taratan tarımsal dergi, gazete vb. üyelik durumu göze alındığında %87.8' inin tarımsal dergi ve gazeteye üyeliği olmadığı, %12.2'sinin üyeliğin var olduğu ifade edilmiştir. Tarımsal dergi ve gazeteye üye olmayanların üye olma isteğini incelendiğinde Çizelge 4.2'de görüldüğü gibi %65.8'inin üye olma isteğinin olmadığı ve %34.2' sinin üye olma isteğinin olduğu belirtilmiştir. Çalışma alanında yapılan anket verileri içinde tarımsal fuarları takip etme durumunu incelediğimizde %87.8' inin takip ettiği ve %12.2'inin ise tarım fuarlarına hiç katılmadığı ifade edilmiştir.

Çizelge 4.2. TAR-GEL personelinin demografik ve eğitim özelliklerinin incelenmesi

		Sayı	Yüzde
Eğitim	Lisans	60	66,7
	Lisansüstü	30	33,3
Mezun Olduğu Fakülte	Ziraat	68	75,6
	Veterinerlik	22	24,4
Tarımsal Yayım Eğitimi Alan Durumu	Alan	50	55,6
	Almayan	40	44,4
Mesleki Deneyim (yıl)	1-5	66	73,3
	>5	24	26,7
	Min=2, Mak=12, Ort=5, S.Sapma=2,37		
Tarımsal Yayım Eğitimi Almayanların Eğitim Alma İsteme Durumu	İsteyen	22	55,0
	İstemeyen	18	45,0
Tarımsal Dergi, Gazete vb. Üyelik Durumu	Üye	11	12,2
	Üye değil	79	87,8
Tarımsal Dergi, Gazete vb. Üyeliği Olmayanların Üye Olma İsteği Durumu	İsteyen	27	34,2
	İstemeyen	52	65,8
Tarımsal Fuarları Takip Etme Durumu	Eden	79	87,8
	Etmeyen	11	12,2

4.1.2. Danışmanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetine Bakış Açıları

Araştırmada, ilk olarak TAR-GEL personeline tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetinin neyi ifade ettiği sorulmuştur. Buna göre yapılan skor sıralamasıyla TAR-GEL

personelinin ilk sırada "üreticileri fon kaynakları ve finansal konularda bilgilendirmek" ifadesini anladığı ortaya çıkmıştır. TAR-GEL personeline göre tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti kavramı ikinci ve üçüncü olarak "destekleme politikaları hakkında bilgilendirmek" ve "kırsal alanda yaşam kalite ve standartlarını iyileştirmek" anlamına gelmektedir. Tarımsal yayım ve danışmanlığı ifade eden son kavram ise "üretici ailelerini bilgilendirmek" olarak düşünülmektedir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti TAR-GEL personeli için neyi ifade etmektedir?

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Üreticilerin bütün sorunlarını çözmek	6,7	16,7	21,1	32,2	23,3	264,4	5
Gelişen teknolojiler hakkında bilgilendirmek	0	3,3	12,2	42,2	42,2	254,2	6
Yaşam kalite ve standartlarını iyileştirmek	3,3	10	24,4	34,4	27,8	268,5	3
Teknik destek sağlamak	1,1	7,8	16,7	40	34,4	266,8	4
Üretici ailelerini bilgilendirmek	2,2	3,3	13,3	37,8	43,3	237,7	7
Fon kaynakları ve finansal konularda bilgilendirmek	2,2	5,6	18,9	43,3	30	286,6	1
Destekleme politikaları hakkında bilgilendirmek	14,4	20	27,8	26,7	11,1	271,3	2
1. Kesinlikle katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Nötr 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum							

4.1.3. TAR-GEL Personelinden En Fazla Talep Edilen Bilgiler

Bu bölümde TAR-GEL personeline, çalıştığı bölgede üreticilerin en çok talep ettiği bilgiler sorulmuştur. Toplanan verilere göre yapılan skor sıralamasında TAR-GEL personeline birinci olarak "tarım politikası ve destekler", ikinci sırada "hibe projeleri ve finans kaynakları", üçüncü sırada "zirai ilaçlama yöntemleri" hakkında bilgi talep edildiği belirtilmiştir. Tarımsal yayım ve danışmanlık çalışmasında bulunan personellerinden en az talep edilen konu ise "markalaşma ve tescil", "pazarlama kanalları", "üretim planlaması", ve "örtü altı yetiştiricilik" gibi konulardır. Elde edilen verilerden, üreticilerin devlet

tarafından sağlanan finansal desteklere karşı ilgili olduğu, fakat rekabet şansını ve gelir seviyesini artıracak konularda bilinçli olmadığı ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.4)

Çizelge 4.4. Üreticilerin TAR-GEL personelinden en fazla talep ettiği bilgiler nelerdir?

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Üretim planlanması	20	21,1	31,1	20	7,8	274,5	14
Bitkisel üretim teknikleri	12,2	14,4	22,2	34,4	16,7	328,7	6
Gübreleme yöntemleri	11,1	11,1	18,9	41,1	17,8	343,4	4
Zirai ilaçlama yöntemleri	12,2	10	16,7	34,4	26,7	353,4	3
Tarımsal mekanizasyon	14,4	16,7	41,1	22,2	5,6	287,9	11
Tarım politikası ve destekler	3,3	2,2	11,1	36,7	46,7	421,3	1
Hayvansal üretim teknikleri	13,3	15,6	28,9	28,9	13,3	313,3	7
Hayvan hastalıkları ve zararlıları	14,4	11,1	24,4	24,4	25,6	335,4	5
Yem rasyonları ve silaj yapımı	16,7	18,9	28,9	28,9	6,7	290,3	9
Sulama yöntemleri	15,6	20	31,1	27,8	5,6	288,1	10
Tarımsal organizasyonlar ve örgütlenme	18,9	15,6	36,7	23,3	5,6	281,4	12
Örtü altı yetiştiricilik	17,8	18,9	36,7	22,2	4,4	276,5	13
Tarım sigortası	14,4	13,3	28,9	36,7	6,7	308	8
Hibe projeleri ve finans kaynakları	4,4	2,2	17,8	41,1	34,4	398,6	2
Markalaşma ve tescil	28,9	17,8	37,8	13,3	2,2	242,1	15
Pazarlama kanalları	22,2	22,2	26,7	16,7	12,2	274,5	14
1. Kesinlikle katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Nötr 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle katılıyorum							

4.1.4. TAR-GEL Personelinin Kullandığı Bilgi Kaynakları

TAR-GEL personelinin mesleklerini icra ederken kullandıkları bilgi kaynaklarının neler olduğu sorulmuş ve bu sorunun cevabı çizelge 4.5.'de verilmiştir. Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre, skor sıralamasıyla TAR-GEL personelin birinci

bilgi kaynağı "internet" ikinci bilgi kaynağı “mesleki kitaplar”, üçüncü bilgi kaynağı “danışman arkadaşları” ve dördüncü bilgi kaynağı olarak da “araştırma kuruluşları” olduğu belirtilmiştir. Personelin daha az kullandığı bilgi kaynakları ise “il ve ilçe teşkilatındaki uzmanlar”, “dergi gazete ve broşürler”, “üniversiteler” ve “deneyimli çiftçiler” dir. Bulgular ışığında personelin üniversitelerden bilgi almayı tercih etmemesi olumsuz olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 4.5. Mesleğinizi icra ederken kullandığınız bilgi kaynağının önemi

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Mesleki kitaplar	0	2,2	20	35,6	42,2	417,8	2
İl-İlçe Uzmanlar	7,8	5,6	18,9	41,1	26,7	373,6	5
İnternet	0	0	1,1	31,1	67,8	466,7	1
Dergi, gazete, broşür	4,4	4,4	25,6	46,7	18,9	371,3	6
Danışman arkadaşlar	3,3	3,3	14,4	55,6	23,3	392	3
Araştırma kuruluşları	4,4	1,1	33,3	35,6	25,6	376,9	4
Üniversiteler	7,8	3,3	30	32,2	26,7	366,7	7
Çiftçiler	6,7	7,8	22,2	47,8	15,6	358,1	8
1. Çok önemsiz 2. Önemsiz 3. Nötr 4. Önemli 5. Çok önemli							

4.1.5. Çiftçiyi Bilgilendirme Yöntemleri

Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti yapan personellerin hizmet verdiği çiftçilere ne tür yollarla bilgi aktardığını öğrenme amacıyla çiftçiyi bilgilendirmek için kullandığınız yöntemler ve yaptığınız faaliyetlerin önemi sorulmuştur. Anket yapılan danışmanlardan alınan cevaplara göre TAR-GEL personelleri ilk olarak "bireysel görüşme" yaparak bilgi aktardığı ortaya çıkmıştır. İkinci ve üçüncü olarak "görsel teknikler" ve " kurum ziyaretleri ve gezi programları" olduğu verilmiştir. Tarımsal yayım ve danışmanlık yapanların daha az kullandığı bilgi aktarma yöntemleri ise “basılı dokümanlar” ve "demonstrasyon ve denemeler" olarak belirtilmiştir (Çizelge 4.6). Yine uygulamaya dayanmayan bilgi aktarma yöntemlerinin tercih edilmesi bir eksiklik olarak ifade edilebilir.

Çizelge 4. 6. Çiftçiyi Bilgilendirme Yöntemleri

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Bireysel görüşme	0	1,1	2,2	27,8	68,9	464,5	1
Çiftçi toplantıları	0	5	17	34	34	367	5
Demonstrasyon ve denemeler	3	5	13	32	37	365	7
Çiftçi kursları	2,2	2,2	27,8	40	27,8	389	4
Görsel teknikler	2,2	1,1	14,4	36,7	45,6	422,4	2
Basılı dokümanlar	5,6	8,9	22,2	40	23,3	366,5	6
Kurum ziyareti ve gezi programları	4,4	3,3	20	37,8	34,4	394,2	3
1. Çok önemsiz 2.Önemsiz 3. Nötr 4. Önemli 5. Çok önemli							

4.1.6. Yayım Çalışmalarında Etkili Aktörler ve Aktörlerle Uyum Düzeyleri

Bu bölümde tarım danışmanlarına çalışmalarındaki etkili aktörler ve önem düzeyi sorulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre yapılan skor sıralamasında birinci olarak "Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü ", ikinci sırada "Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü", üçüncü sırada "muhtarlık/belediyeler", dördüncü sırada ise "kooperatifler" olarak ifade edilmiştir. Tarımsal yayım çalışmalarında en az etkili gördüğü faktörler ise, araştırma kuruluşları, kaymakamlık ve il özel idareleri, ilaç bayileri, özel firmalar ve ürün satıcıları olarak belirtilmiştir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Yayım çalışmalarında etkili aktörler ve aktörlerle uyum düzeyi

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müd.	4,4	1,1	13,3	40	41,1	412	2
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müd.	2,2	2,2	12,2	33,3	50	426,4	1
Muhtarlık / Belediyeler	5,6	4,4	26,7	38,9	24,4	372,1	3
Kaymakamlık /İl Özel İdare	5,6	10	43,3	24,4	16,7	336,6	8
Araştırma Kuruluşları	8,9	10	27,8	32,2	21,1	346,6	7
Kooperatifler	4,4	6,7	31,1	41,1	16,7	359	4

Çizelge 4.7. Devam

Üniversiteler	8,9	7,8	23,3	35,6	24,4	358,8	5
Bayiler	14,4	7,8	38,9	28,9	10	312,3	9
Özel Firmalar	14,4	14,4	34,4	26,7	10	303,2	11
Ziraat Odası	11,1	4,4	27,8	40	16,7	346,8	6
Ürün Satıcıları	11,1	12,2	41,1	26,7	8,9	310,1	10
1. Çok önemsiz 2.Önemsiz 3. Nötr 4. Önemli 5. Çok önemli							

4.1.7. TAR-GEL Personelinin İş Memnuniyetlerine İlişkin Göstergeler

Bu bölümde anket yapılan personele yaptığı görevden memnun olup olmadığı sorulmuştur. Toplanan veriler değerlendirildiğinde TAR-GEL personellerin %75.6'sı görev aldığı işten memnun olduğunu ve %24.4' ünün yaptığı işinden memnun olmadığını ifade etmiştir.Yaptığı görevle ilgili fiziksel şartlardan memnuniyet durumu sorulduğunda %83.3'ü fiziksel şartlardan memnun olmadığını sadece %16.7'si ise çalışma ortamındaki fiziksel şartlardan memnun olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada, TAR-GEL personeline tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetinde fiziksel şartlardan memnuniyet durumu sorulmuştur.Toplanan verilere göre yapılan skor sıralamasıyla TAR-GEL personelinin fiziksel şartlardan memnuniyet derecesi ilk sırada "oturduğum evin durumu" seçtiği belirlenmiştir.TAR-GEL personeline göre ikinci ve üçüncü sırada "iklim ve topografik faktörler" ve "çalıştığım bölgenin coğrafik konumu ve üretim potansiyeli" cevaplarını vermişlerdir. Personelin memnun olmadığı fiziksel şart ise "çalışma ofisi olarak kullanılan yer", "çalıştığım yerde temizlik, hijyen, sağlık ve iş güvencesi", ve "ofisteki bilgisayar ve diğer ekipman durumu" olarak ifade edilmiştir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4. 8. İşle ilgili fiziksel şartlardan memnuniyet durumu

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Çalışma ofisi olarak kullanılan yer	46,7	23,3	14,4	13,3	2,2	200,7	8
Ofisteki ekipman	44,4	20	17,8	14,4	3,3	211,9	7
Temizlik, hijyen, sağlık ve iş güvencesi	51,1	18,9	17,8	10	2,2	193,3	9

Çizelge 4.8. Devam

Oturduğum evin durumu	6,7	4,4	27,8	37,8	23,3	366,6	1
Merkeze uzaklık ve ulaşım	14,4	8,9	22,2	35,6	18,9	335,7	4
Ulaşım ve yemek imkanları	27,8	22,2	24,4	15,6	10	257,8	6
İklim ve topoğrafik faktörler	6,7	4,4	32,2	41,1	15,6	354,5	2
Köy veya ilçenin altyapı imkanları	17,8	12,2	37,8	24,4	7,8	292,2	5
1. Hiç memnun değilim 2. Memnun değilim 3. Nötr 4. Memnunum 5. Çok memnunum							

Araştırma alanı içinde anket yapılan tarımsal yayım ve danışmanlık hizmeti veren personellerin çalıştığı ortamdaki sosyal şartlara bakışı incelendiğinde %63.3' ünün çalışma ortamında kendine temin edilen sosyal şartlardan memnun olmadığı ve %36.7'sinin çalışma ortamındaki sosyal şartlardan memnun olduğu belirtilmiştir. Danışmanlara sosyal şartlardan memnuniyeti sorulduğunda, toplanan verilerle yapılan skor sıralamasıyla ilk sırada "çalışma bölgesindeki lider ve önder çiftçilerin yaklaşımı" ikinci ve üçüncü sırada ise "hitap ettiğim hedef kitle ile iletişim düzeyi" ve "danışmana karşı güven ve işbirliği eğilimi" olduğu belirtilmiştir. TAR-GEL personelin çalışmasıyla ilgili sosyal şartlardan memnuniyeti son sıra olarak "hedef kitlenin yenilikleri benimsemeye gösterdiği tutum" olarak ifade edilmiştir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. İşle ilgili sosyal şartlardan memnuniyet durumu

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Hedef kitle ile iletişim düzeyi	3,3	13,3	25,6	47,8	10	347,9	2
Hedef kitlenin eğitimi ve bilinç düzeyi	8,9	18,9	44,4	25,6	2,2	293,3	6
Hedef kitlenin yenilikleri benimsemesi	7,8	30	33,3	25,6	3,3	286,6	7
Yayım çalışmalarında destek	10	17,8	36,7	33,3	2,2	299,9	5
Güven ve işbirliği eğilimi	5,6	10	26,7	50	7,8	344,7	3
Lider ve önder çiftçilerin yaklaşımı	4,4	7,8	22,2	52,2	13,3	361,9	1

Çizelge 4.9. Devam

Ekip çalışmaları ve işbirliği potansiyeli	5,6	11,1	46,7	33,3	3,3	317,6	4
1. Hiç memnun değilim 2. Memnun değilim 3. Nötr 4. Memnunum 5. Çok memnunum							

Anket uygulamasının bu kısmında TAR-GEL personeline çalıştığı ortamdaki ekonomik şartlar açısından memnuniyet durumu sorulmuştur. Buna göre yapılan skor sıralamasıyla TAR-GEL personelinin ilk sırada "elinize geçen maaş" seçtiği görülmüştür. İkinci ve üçüncü sırada "elde ettiğiniz kazançla sahip olduğunuz ilişki refah düzeyi arasındaki ilişki" ve "sahip olduğunuz sosyal güvenlik imkanları ve özlük hakları" cevapları verilmiştir. TAR-GEL personelin hizmet verdiği işiyle ilgili ekonomik şartlar bakımından son sıra olarak "ek ödemelerden memnuniyet durumu (döner sermayeden pay, geçici görev yolluğu... vs)." olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. İşle ilgili ekonomik şartlardan memnuniyet durumu

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Elinize geçen maaş	5,6	8,9	26,7	47,8	11,1	350,2	1
Sosyal güvenlik imkanları ve özlük hakları	16,7	21,1	28,9	28,9	4,4	283,2	3
Kazançla refah düzeyi arasındaki ilişki	7,8	15,6	36,7	31,1	8,9	318	2
Eğitime uygun bir alanda istihdam edilme	21,1	20	23,3	28,9	6,7	280,1	4
Ek ödemelerden memnuniyet durumu	30	21,1	21,1	24,4	3,3	249,6	5
1. Hiç memnun değilim 2. Memnun değilim 3. Nötr 4. Memnunum 5. Çok memnunum							

4.1.8. TAR-GEL Personelinin Karşılaştığı Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Araştırmanın bu bölümünde, İlk olarak TAR-GEL personeline görev yaptığı süreçte karşılaştığı sorunlar ve önem derecesi sorulmuştur. Personelin karşılaştığı temel sorunlardan ilk sırada "çalışma ofisi ve şartları" olduğu görülmüştür. TAR-GEL personeline göre ikinci ve üçüncü sırada "köy şartlarındaki olumsuzluklar" ve "araç ve ulaşım" olarak ifade edilmiştir. Personelin sorunlar arasında daha az önemli gördükleri ise

“mesleki bilgi ve birikim yetersizliği”, “ücret yetersizliği” ve “sözleşmeli hizmet vermek” olarak ifade edilmiştir(Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Görev süresince karşılaştığımız temel sorunların önem derecesi

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Araç ve ulaşım	3,3	11,1	13,3	34,4	37,8	392	3
Çalışma ofisi ve şartları	2,2	11,1	8,9	33,3	44,4	406,3	1
Konut problem	3,3	23,3	22,2	20	31,1	352	6
Sözleşmeli hizmet vermek	16,7	12,2	38,9	7,8	24,4	311	7
Eğitim ve yayım malzemelerinin yetersizliği	3,3	14,4	27,8	26,7	27,8	361,3	5
Köy şartlarındaki olumsuzluklar	3,3	7,8	14,4	40	34,4	394,1	2
Ücret yetersizliği	8,9	22,2	34,4	21,1	13,3	307,4	8
Çiftçilerin isteksizliği	5,6	5,6	28,9	38,9	21,1	364,6	4
Bilgi ve birikim yetersizliği	17,8	40	25,6	7,8	8,9	250,3	9
1. Çok sorunsuz 2. Sorunsuz 3.Nötr 4. Sorunlu 5. Çok sorunlu							

Araştırmanın bu bölümünde, Tarımsal Yayım ve Geliştirme Projesini daha iyi uygulama amacıyla personelin etkinlik ve verimlilik konusunda görüşlerini anlayabilmek için yaptığımız işte etkinlik ve verimliliğin artırılması için ne yapılması gerekiyor sorusu sorulmuştur. Personelin bu konudaki ilk isteği "görev tanımının net bir şekilde belirlenmesi" olarak belirtilmiştir. İkinci ve üçüncü sırada "daimi kadro" ve "üreticilerin bilinçlendirilmesi" olarak ifade edilmiştir. TAR-GEL personelinin bu konuda daha az önemli gördüğü başlıklar ise "ekonomik iyileştirmeler" ve "idari kadrolara atanabilme olarak" belirtilmiştir. Değerlendirme sonucuna göz attığımızda, TAR-GEL projesinin başarılı bir şekilde yürümesi için ilk önce görev tanımının net bir şekilde belirlenmesinin gerektiği ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12 . İşle ilgili etkinlik ve verimliliğin artırılması için yapılması gerekenler

Kriter	1	2	3	4	5	Skor	Sıralama
Ekonomik iyileştirmeler	2,2	1,1	5,6	48,9	42,2	427,8	7
Daimi kadro	2,2	0	6,7	25,6	65,6	452,7	2
Fiziksel iyileştirmeler	1,1	1,1	16,7	23,3	57,8	435,6	5
Hizmet İçi eğitim	0	1,1	14,4	26,7	57,8	441,2	4
Üreticilerin bilinçlendirilmesi	0	1,1	6,7	35,6	56,7	448,2	3
İdari ve yönetici görevler	1,1	1,1	17,8	25,6	54,4	431,1	6
Net görev tanımım	2,2	0	8,9	12,2	76,7	461,2	1
1. Çok önemsiz 2.Önemsiz 3. Nötr 4. Önemli 5. Çok önemli							

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde ettiğimiz sonuçlara göre tarımsal yayım personeli yaptığı işin üreticiden de gelen talepler doğrultusunda finansal konularda veya destekleme konusunda üreticiyi bilgilendirmek olarak görmektedir. Aynı şekilde üretici danışmandan daha çok finansal bilgi desteği beklemektedir. Danışmanlar mesleklerini yaparken en çok kullandıkları bilgi kaynakları internet, mesleki kitaplar ve diğer danışmanlar olarak ifade edilmiştir. Üniversitelerin bilgi kaynakları içerisinde son sıralarda yer alması olumsuz bir tespittir. Yine çiftçiyi bilgilendirmede en fazla bireysel görüşmeler ve görsel tekniklere önem verildiği ifade edilmiştir.

Danışmanlar yayım çalışmalarını yaparken tarımın taşra teşkilatları ve diğer yerel inisiyatifler ile uyumlu olduklarını ifade etmiştir. Çalışanların fiziksel şartlardan oturdukları evden buldukları iklim ve coğrafyadan memnun olduklarını ama çalışma ofisi şartlarından ise memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sosyal iş memnuniyeti açısından bölgedeki lider çiftçilerden memnun olduklarını ama çiftçilerin yenilikleri benimsemedeki tutumlarından memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Ekonomik açıdan iş memnuniyeti incelendiğinde ise personel aldıkları maaş ve refah düzeylerinden memnun olduklarını ama diğer personel ile eşit olmayan şartlardan şikayetlerini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmanın sonucunda TAR-GEL personeli ile ilgili yukarıda elde edilen bulgular ışığında sunulabilecek önerileri şöyle özetleyebiliriz.

1. Öncelikle bu personelin işe başlamadan önce hizmet içi bir eğitime tabi tutularak çiftçilerle iletişim yöntemlerinin ve etkili yayım yöntemlerinin benimsetilmesi gerekmektedir. Bu eğitimlerde özellikle üniversitelerden destek alınmalıdır. Nitekim danışman sadece mevcut devlet desteklerini ve finansal olanakları üreticilere üretmekle sorumlu değil, pazarlama, markalaşma ve planlama gibi rekabeti artırıcı faktörleri üreticiye benimsetmelidir.
2. Ayrıca danışmanların teknolojik bilgi düzeyini artıracak eğitimler önemlidir.
3. Yine yapılabilecek kurum ziyaretleri ile başta üniversiteler olmak üzere diğer araştırma kuruluşları ile iletişimlerinin artırılması gerekmektedir.
4. Özellikle danışmanların memnuniyetsizliklerini ifade ettikleri fiziksel şartların, ulaşım imkanlarının ve ofis imkanlarının iyileştirilmesi

gerekmektedir.

5. Danışmanların sosyal memnuniyetsizliklerini ifade ettikleri görev tanımlarının net bir şekilde belli olmaması, diğer tarım personeli ile aralarındaki statü farkı ve ek ödemelerdeki eşitlikler bu personelin daha etkin olarak çalışmasını sağlayacak önerilerdir.
6. Bu çalışmada yapılabilecek en önemli öneri ise zaten bakanlığın gündeminde olan daimi kadro sorunlarının çözümüdür.

KAYNAKLAR

- Aktaş Y., ÖcalKara F., Demirdöğen A., 2010. “Tarımsal Yayım’a Yeni bir Yaklaşım : İnsancıl Tarımsal Yayım”. Tarım Ekonomisi Dergisi ; 16(2): 45 – 57. İzmir.
- Aktaş Y., Pakyürek A. Y., Hacılibeyoğlu N., 2002. “Harran Ovası’nda Sebze Üretimi ve Tarımsal Yayım Sorunları”. Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, s:426, 18-20 Eylül, Erzurum.
- Artık A., 2012. “Paydaş Görüşlerden Hareketle Adana İlinde Serbest Tarım Danışmanlığı Sisteminin Değerlendirmesi”. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Ateş A., Sayın C., 2008. “Antalya İlinde Örtüaltı Yetiştiriciliğinde Özel tarımsal danışmanlık Hizmetleri Üzerine Bir araştırma”. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi; 21(2), 251-263. Antalya.
- Çakmak E., 2010. “Tarımsal Yayımı Geliştirme Proje□(TARGEL) Kapsamında Tarım Danışmanlığı Sisteminin İncelenmesi ve Değerlendirmesi□Tokat İl Örneği”. Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Tokat.
- Çınar G., Armağan G., 2009. “Üreticilerin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetleri İçin Ödemeye İstekli Oldukları Ücretlerin Belirlenmesi: Aydın ili Örneği. Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Aydın.
- Cinemre H.A., Demiryürek K., 2010. “Tarımsal Yayım ve Haberleşme Ders Kitabı” 6.baskı, Samsun.
- Çukur T., Karaturhan B., 2011. “Çoğulcu Tarımsal Yayım Sistemi ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Dergisi, 48 (2): 151-158 ISSN 1018 – 8851. İzmir.
- Değirmenci Y., Manyaz İ, Güzelaydın İ., Erkuş E., Koçak F., Arı B., 2010. “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık”. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Derman A., 2010. “Mardin İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi Kapsamında Görev Yapan Elemanların Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemine Bakışları”.

Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Adana.

- Dölekoğlu C., Giray F.H., Gün S., Dellal İ., 2008. “Tarım Danışmanlarının Gıda Güvenlik Algısı: GAP Örneği”. Türkiye VIII. Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, Bursa.
- Eren S., 2012. “Türkiye’de Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemi”. Bölüm 5, Avrupa Birliği ve Türkiye’de Danışmanlık Sistemleri ve Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yönetimi, Cilt II, Haziran, TR0703.01-02/FA , ISBN: 978-975-01517-4-3 (2.c). Aydın İli Damızlık Sığırcılığı Yetiştiricileri Birliği, Aydın.
- Gökçe O., 2004. “1000 Köye 1000 Tarımcı Projesi Üzerine Bir Araştırma”. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, s: 609, 16-18 Eylül, Tokat.
- GTHB, 2015. “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Çanakkale İl Müdürlüğü, 2015 Brifing Raporu”. Çanakkale.
- Gürbüz İ.B., Erol A.O., 2002. “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık”. Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, s:416, 18-20 Eylül, Erzurum.
- Özçatalbaş O., 2009b. “Türkiye ve AB’de Tarımsal Yayım Sistem ve Yaklaşımlarına Bakış” AB ve Türkiye Arasındaki Sivil Toplum Diyalogunun Çok Yönlü Geliştirilmesi Uluslararası Sempozyumu. Bildiri Kitabı, 5-8 Kasım 2009, Antalya.
- Özçatalbaş O., Bostan B. D., Boz İ., Karaturhan B., 2010. “Türkiye’de Tarım Danışmanlığı Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik Önlemler”. Ziraat Mühendisleri Odası, 7. Teknik Kongre, Ankara.
- Özçatalbaş O., Gürgen Y., 1998. “Tarımsal Yayım ve Haberleşme”. Baki Kitabevi, ISBN:975-72024-02-3, Adana.
- Özkan E., Aydın B., Altun A., Demir O., Altıntaş A., Anaç H., Tan M., Pezikoğlu F., Altıntaş G., Kara A., 2010. “Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesinde Çalışan Sözleşmeli Elemanlarla İlgili Durum Analizi”. Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15 Ocak, Ankara.
- Şahin M., Zengin M., Boyraz N., Soylu S., 2012. “Tarımsal Eğitim ve İyi Yarımların Uygulamalarının Çiftçi ve Bölge Ekonomisine Katkıları Konya Örneği”. Türkiye X. Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, s:1222-1226, Konya.

- Sever A., Boz İ., 2013. “Tarım Yayımcısı ve Danışmanların İş memnuniyeti ve Kaliteli Hizmet Vermesini Etkileyen Faktörler: Kahramanmaraş Örneği”. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş.
- Subaşı S.O., Ören N.M., Uysal O., Demirtaş M., 2014. “Türkiye'de Tarımsal Araştırma, Yayım Politikalarının Gelişimi ve Tarımsal Ar-Ge Harcamaları”. Türkiye XI . Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, s: 560-568, Sumsun.
- Taluğ C., ve Tatlıdil H., 1993. “Tarımsal Yayım ve Haberleşme Ders Kitabı”. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Baskı Ofset Ünitesi, Ankara.
- Torun E., 2012. “Tarımsal Yayım Eğitiminin Kırsal Kalkınma Üzerine Etkisi”. Türkiye X . Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, Cilt II s: 1084-1088, Konya.
- TUIK, 2014. “Türkiye İstatistik Kurumu ”
- TUIK, 2015. “Türkiye İstatistik Kurumu Temel İstatistikler”, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. (Erişim tarihi 26.02.2016)
- Yavuz O., ve Erol A.O., 2004. “Tarımsal Yayımında Eğiticilerin Eğitimi □ Geleceğin yayım uzmanları Nasıl Olmalıdır?”. Türkiye VI . Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, Tokat.
- Yurttaş Z., 2004. “Tarımsal Yayım ve Kırsal Kalkınmada Strateji”. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi Bildirileri, Tokat.
- Tunalıoğlu R., ve Çınar G., 2013. “Aydın İlinde Kamu Alanında Görev Yapan Tarımsal Yayım Personelinin Kişisel Performanslarının İncelenmesi”. Süleyman Demirel Üniversitesi, Ziraat Fakültesi , Dergisi , 8 (2):11-22, 2013 ISSN 1304-9984, Araştırma Makalesi, İsparta.

EK 1.

“ÇANAKKALE İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME PROJESİ (TAR-GEL)
KAPSAMINDA ÇALIŞAN PERSONELİNİN SOSYAL VE EKONOMİK MEMNUNİYETİNİN
İNCELENMESİ
ANKET FORMU”

Sayın Tar-Gel Personeli,

Bu anket çalışması, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde araştırma amaçlı yürütülmektedir. Bu çalışmanın amacı Çanakkale İlnde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) Kapsamında Çalışan Personelin Sosyal ve Ekonomik Yapısını etkileyen faktörleri belirlemektir. Çalışmanın sağlıklı yürüyebilmesi için aşağıdaki soruları cevaplamanızı rica eder, vereceğiniz bilgilerin gizli tutulacağı ve sadece araştırma amaçlı kullanılacağını temin ederiz. Katkılarımızdan dolayı teşekkür ederiz.

26/11/2015

I. Genel Bilgiler ve Demografik Değişkenler

S1	Adı Soyadı	
S2	Telefon numarası (vermek isterse)	
S3	Cinsiyet	Bayan ( ) Erkek ( )
S4	Yaş	
S5	Medeni durum	Evli ( ) Bekar ( )
S6	Çocuk sahibi olma durumu	Var ( ) Yok ( )
S7	Çocuk sayısı	
S8	Ailede siz dâhil kaç kişi yaşıyorsunuz?	
S9	Ailede siz dahil kaç kişi çalışıyor?	
S10	İkametgah durumu	Kiracı ( ) Ev sahibi ( ) Ailesi ile oturuyor ( ) Lojman ( ) Diğer (.....)
S11	Eğitim durumu	Lisans ( ) Y. Lisans/ Doktora ( )
S12	Çalıştığı kurum	Kamu ( ) Ziraat Odası ( ) Üretici Birliği ( ) Diğer (.....)
S13	Mezun olduğu Üniversite/Fakülte	
S14	Mezun olduğu bölüm	
S15	Uzmanlık alanı	
S16	Aile mesleği	
S17	En çok ikamet ettiği yer	Büyük şehir ( ) Şehir ( ) İlçe ( ) Kasaba/Belde ( ) Köy (.....)
S18	Görev Yaptığı Yer	
S19	İlçe Merkezine veya şehir merkezine uzaklığı (km)	
S20	Kaç yıldır tarım danışmanlığı yapıyorsunuz	
S21	Tarımsal yayım ve danışmanlık konusunda bir eğitim aldınız mı?	Evet ( ) Hayır ( )
S22	Aldıysanız hangi eğitim?	.....
S23	Almadıysanız almak ister misiniz?	Evet ( ) Hayır ( )
S24	Tarımsal dergi gazete üyeliği var mı?	Evet ( ) Hayır ( )
S25	Yoksa olmak ister misiniz?	Evet ( ) Hayır ( )

S26	Hiç tarım fuarına gittiniz mi?	Evet ( ) Hayır ( )
S27	Hayırsa gitmek ister misiniz?	Evet ( ) Hayır ( )

II. Sizce Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmeti neyi ifade ediyor?

1: Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Nötr 4:Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum

S28	Üreticilerin üretimden pazarlamaya kadar bütün sorunlarını çözmek	
S29	Üreticileri gelişen teknolojiler hakkında bilgilendirmek	
S30	Kırsal alanda yaşam kalite ve standartlarını iyileştirme çalışmaları	
S31	Üreticilere teknik destek sağlamak	
S32	Üreticileri destekleme politikaları hakkında bilgilendirmek	
S33	Üreticileri fon kaynakları ve finansal konularda bilgilendirmek	
S34	Üreticilerin ve ailelerinin her konuda eğitimi	
S35	Diğer.....	

III. Sizden en çok talep edilen bilgiler?

1: Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Nötr 4:Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum

S36	Üretim planlaması	
S37	Bitkisel üretim teknikleri	
S38	Gübreleme yöntemleri	
S39	Zirai ilaçlama yöntemleri	
S40	Tarımsal mekanizasyon	
S41	Tarım politikası ve destekler	
S42	Hayvansal üretim teknikleri	
S43	Hayvan hastalıkları ve zararlıları	
S44	Yem rasyonları ve silaj yapımı	
S45	Sulama yöntemleri	
S46	Tarımsal organizasyonlar ve örgütlenme	
S47	Örtü altı yetiştiricilik	
S48	Tarım sigortası	
S49	Hibe projeleri ve finans kaynakları	
S50	Markalaşma ve tescil	
S51	Pazarlama kanalları	
S52	Diğer.....	

IV. Mesleğinizi icra ederken kullandığınız bilgi kaynaklarının önemi?

1: Çok Önemsiz 2: Önemsiz 3: Nötr 4:Önemli 5: Çok Önemli

S53	Kitaplar	
S54	İl -İlçe Uzmanları	
S55	İnternet	
S56	Dergi gazete broşür	
S57	Danışman arkadaşlar	
S58	Araştırma kuruluşları	
S59	Üniversiteler	
S60	Çiftçiler	
S61	Diğer.....	

V. Çiftçiyi bilgilendirmek için kullandığınız yöntemler ve yaptığınız faaliyetlerin önem derecesi?

1: Çok Önemsiz 2: Önemsiz 3: Nötr 4:Önemli5: Çok Önemli

S62	Bireysel görüşme	
S63	Çiftçi toplantıları	
S64	Demonstrasyon ve denemeler	
S65	Çiftçi kursları	
S66	Görsel teknikler	
S67	Basılı dokümanlar (afiş, el kitabı, broşür...vs.)	
S68	Kurum ziyaretleri ve gezi programları	
S69	Diğer.....	

VI. Yayın çalışmalarında etkili aktörler ve önem düzeyleri?

1: Çok Önemsiz 2: Önemsiz 3: Nötr 4:Önemli 5: Çok Önemli

S70	Tarım İl Müdürlüğü	
S71	Tarım İlçe Müdürlüğü	
S72	Muhtarlık / Belediyeler	
S73	Kaymakamlık / İl Özel İdare	
S74	Araştırma Kuruluşları	
S75	Kooperatifler	
S76	Üniversiteler	

S77	Bayiler	
S78	Özel Firmalar	
S79	Ziraat Odası	
S80	Ürün Satıcıları	
S81	Diğer.....	

VII. Çalışmalarınızda diğer aktörlerle uyum düzeyiniz?

1: Çok Uyumsuz 2: Uyumsuz 3: Nötr 4:uyumlu5: Çok uyumlu

S82	Tarım İl Müdürlüğü	
S83	Tarım İlçe Müdürlüğü	
S84	Muhtarlık / Belediyeler	
S85	Kaymakamlık / İl Özel İdare	
S86	Araştırma Kuruluşları	
S87	Kooperatifler	
S88	Üniversiteler	
S89	Bayiler	
S90	Özel Firmalar	
S91	Ziraat Odası	
S92	Ürün Satıcıları	
S93	Diğer.....	

S94	Yaptığınız işten memnun musunuz?	Evet ( )	Hayır ( )
-----	----------------------------------	----------	-----------

S95	İşinizdeki fiziksel şartlardan memnun musunuz?	Evet ( )	Hayır ( )
-----	--	----------	-----------

VIII. İşinizle ilgili fiziksel şartlarda memnuniyet durumu?

1: Hiç memnun değilim 2: Memnun değilim 3: Nötr 4:Memnunum 5: Çok memnunum

S96	Çalışma ofisi olarak kullanılan yer	
S97	Ofisteki bilgisayar ve diğer ekipman durumu	
S98	Çalıştığım yerde temizlik, hijyen, sağlık ve iş güvencesi mevcuttur	
S99	Çalıştığım bölgenin coğrafik konumu ve üretim potansiyeli	
S100	Oturduğum evin durumu	
S101	Merkeze uzaklık ve ulaşım durumu	
S102	Ulaşım ve yemek imkanları uygundur	

S103	İklim ve topoğrafik faktörler	
S104	Köy veya ilçenin altyapı imkanları (İçme suyu, kanalizasyon, sağlık ocağı,.....vs)	
S105	Diğer.....	
S106	İşinizdeki sosyal şartlardan memnun musunuz?	Evet ( ) Hayır ( )

IX. İşinizle ilgili sosyal şartlardan memnuniyet durumu?

1: Hiç memnun değilim 2: Memnun değilim 3: Nötr 4:Memnunum 5: Çok memnunum

S107	Hitap ettiğim hedef kitle ile iletişim düzeyi	
S108	Hedef kitlenin eğitimi ve bilinç düzeyi	
S109	Hedef kitlenin yenilikleri benimsemede gösterdiği tutum	
S110	Yayım çalışmalarında sağladıkları destek	
S111	Danışmana karşı güven ve işbirliği eğilimi	
S112	Çalışma bölgesindeki lider ve önder çiftçilerin yaklaşımı	
S113	Çalışma bölgesindeki yerel paydaşlarla yapılabilecek ekip çalışmaları ve işbirliği potansiyeli	
S114	Diğer.....	

S115	İşinizdeki ekonomik şartlardan memnun musunuz?	Evet ( ) Hayır ( )
------	--	--------------------

X. İşinizle ilgili ekonomik şartlardan memnuniyet durumu?

1: Hiç memnun değilim 2: Memnun değilim 3: Nötr 4:Memnunum 5: Çok memnunum

S116	Elinize geçen maaş	
S117	Sahip olduğunuz sosyal güvenlik imkanları ve özlük hakları	
S118	Elde ettiğiniz kazançla sahip olduğunuz ilişki refah düzeyi arasındaki ilişki	
S119	Teknik ve ekonomik etkinlik açısından eğitiminize uygun bir alanda istihdam edilme	
S120	Ek ödemelerden memnuniyet durumu (döner sermayeden pay, geçici görev yolluğu...vs).	
S121	Diğer.....	

XI. Görev süresince karşılaştığınız temel sorunların önem derecesi?

1: Çok sorunsuz 2: Sorunsuz 3: Nötr 4:Sorunlu 5: Çok sorunlu

S122	Araç ve ulaşım	
S123	Çalışma ofisi ve şartları	
S124	Konut problem	

S125	Sözleşmeli hizmet vermek	
S126	Eğitim ve yayım malzemelerinin yetersizliği	
S127	Köy şartlarındaki olumsuzluklar	
S128	Ücret yetersizliği	
S129	Çiftçilerin isteksizliği	
S130	Mesleki bilgi ve birikim yetersizliği	
S131	Diğer.....	

XII. Yaptığınız işte etkinlik ve verimliliğin artırılması için yapılması gerekenler?

1: Çok Önemsiz 2: Önemsiz 3: Nötr 4:Önemli5: Çok Önemli

S132	Ekonomik iyileştirmeler	
S133	Fiziksel iyileştirme	
S134	Daimi kadro	
S135	Göreve başlamadan hizmet içi eğitimlerle desteklenmek	
S136	Üreticilerin bilinçlendirilmesi	
S137	İdari ve yönetici görevlere atanabilme	
S138	Görev tanımının net bir şekilde belirlenmesi	
S139	Diğer.....	

Elinizde sihirli değnek olsa mesleğinizle ilgili olarak hangi değişikliği yapardınız? :)

***Anketimize Katıldığınız İçin Teşekkür Eder,
Çalışmalarınızda Başarılar Dileriz***

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : ZUREGULI HALIKE

Doğum Yeri: ÇİN

Doğum Tarihi: 10.10.1987

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Nanjing Agricultural University, Department of Agriculture (China)

Erasmus Öğrenim: Technical University of Cartagena, Department of Agricultural Science and Technology (Spain)

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü

Bildiği Yabancı Diller:

UYGURCA (anadil)

ÇİNCE - İNGLİZCE - TÜRKÇE - İSPANYOLCA

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

12. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi , “Çanakkale İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) Kapsamında Çalışan Personelin Fiziksel, Sosyal ve Ekonomik İş Memnuniyetlerinin İncelenmesi” konulu poster sunumu.

İLETİŞİM

E-posta Adresi :turpangirl@126.com, cartagena@yeah.net